

Lakiklinikka

Kuntamarkkinat 18.-19.9.2024

Lakiasiain johtaja Juha Myllymäki

Lakiklinikan ohjelma, ke 18.9.2024 klo 9.30–11.30

9.30–9.45

Alkusanat ja keskeisimmät lainsäädäntöhankkeet, **Juha Myllymäki**, lakiasiainjohtaja

9.45–10.10

Ajankohtaista TE-uudistuksesta, **Tarja Krakau**, johtava juristi

10.10–10.35

Tuplavaalit 2025: alue- ja kuntavaalien järjestelyt, rahoituskysymykset sekä esteellisyydestä ja vaalikelpoisuudesta, **Ida Sulin**, johtava juristi

10.45–11.10

Ajankohtainen oikeuskäytäntö, siviilioikeus, **Riikka Lehtimäki**, johtava juristi

11.10–11.30

Ympäristön, alueidenkäytön ja rakentamisen ajankohtaiset, **Minna Mättö**, juristi

Sidosyksikkösääntely – haasteet

Pääministeri Orpon hallitusohjelman sidosyksikkökirjauksia

”Tiukennetaan lainsäädäntöä siten, että sidosyksikköhankintoja voidaan tehdä vain silloin, kun ne ovat kokonaistaloudellisesti edullisempia kuin markkinoilla toimivat vaihtoehdot tai kun tähän on muu erityisen painava julkinen intressi.”

”Rajataan julkisen sektorin mahdollisuuksia tuottaa in-house -yksiköissä sellaisia tukipalveluja, joissa on olemassa toimiva markkina, kuten siivous-, taloushallinto-, ruoka- ja ICT-palveluissa.”

”Sidosyksikön omistukselle asetetaan yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusprosentti (10 %).”

”Lainsäädäntö kirjoitetaan tavalla, joka mahdollistaa jatkossakin kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävien järjestämisen yhtiömuodossa silloin, kun se ei vääristä kilpailua, sekä tavalla, joka turvaa huoltovarmuuden, potilasturvallisuuden, kielelliset oikeudet tai muun vastaavan painavan julkisen intressin.”

Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvitys 13.6.2024

- ”Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) ei kannata **yleistä 10 prosentin omistusosuusvaatimusta** sidosyksikköjen eli in-house -yhtiöiden käytön suitsimiseksi.
- KKV:n selvityksen perusteella vaatimus todennäköisesti nostaisi kustannuksia julkisella sektorilla, koska se ei huomioi riittävästi eri toimialojen, alueiden sekä erilaisten hankintayksiköiden ja sidosyksiköiden eroja. KKV ehdottaa sääntelyyn liikevaihtoon perustuvaa poikkeusta, joka rajaisi sidosyksiköiden käyttöä, mutta ei nostaisi kustannuksia.”

Oikeuskäytäntöä

KHO: toimielimen erottaminen

HaO: esteellisyys kunta/hyvinvointialue

KHO 2024:89 Toimielimen erottaminen (1/3)

Kaupunginvaltuusto oli erottanut kahden lautakunnan luottamushenkilöt. Luottamuksen menettämistä on perusteltu sillä, että sen jälkeen kun kummassakin lautakunnassa yksi jäsen oli vaihtanut valtuustoryhmää, sovellettu parlamentarismi ei enää riittävällä tavalla toteutunut näiden toimielinten kokoonpanossa.

Hallinto-oikeus kumosi valtuuston päätöksen keskeisesti sillä perusteella, että päätökset poikkesivat aikaisemmasta hallintokäytännöstä eikä asiassa ollut osoitettu, että erottaminen ei olisi loukannut tasapuolisen kohtelun vaatimusta. Tällä perusteella valtuusto oli ylittänyt harkintavaltansa.

KHO 2024:89 Toimielimen erottaminen (2/3)

Korkein hallinto-oikeus totesi, että arvioitaessa sitä, onko valtuusto erottamispäätöstä tehdessään noudattanut tasapuolisen kohtelun periaatetta, on taustana otettava huomioon, että **erottamiasian vireilletulo edellyttää kunnanhallituksen esitystä tai vähintään neljäsoosan valtuutetuista sitä koskevaa aloitetta**. Tämänkaltaisen kynnyksen omiaan vaikuttamaan siihen, että valtuuston käsiteltäväksi tulee suhteellisen harvoin vastaavia asioita. Tähän vireilletulotapaan ja asioiden suhteelliseen poikkeuksellisuuteen nähden valtuuston päätöksenteolta **ei voida edellyttää samanlaista johdonmukaisuutta** kuin toimielimiltä yleensä hallintoasioiden käsittelyssä.

KHO 2024:89 Toimielimen erottaminen (3/3)

Tässä tapauksessa asia on tullut vireille, kun lain edellytykset täyttävä määrä valtuutettuja oli tehnyt asiasta aloitteen. **Tällaisessa tilanteessa yksinomaan sen, etteivät kesken vaalikauden tapahtuneet valtuustoryhmän vaihdokset ole mahdollisesti muissa vastaavissa tapauksissa tulleet lainkaan valtuuston arvioitavaksi, ei voitu katsoa rajoittavan valtuuston päätöksentekoa tilanteissa, joissa asia tulee valtuuston ratkaistavaksi.** Se, että valtuusto on päättänyt erottaa toimielinten luottamushenkilöt kuntalain 34 §:n 1 momentin perusteella, ei merkinnyt epäasianmukaista poikkeamista aikaisemmasta käytännöstä. Valtuusto ei siten ollut päätöstä tehdessään käyttänyt harkintavaltaansa tasapuolisen kohtelun periaatteen ja siihen sisältyvän johdonmukaisuusvaatimuksen vastaisesti.

Suomen perustuslaki 13 § 2 momentti

Kuntalaki 32 §, 34 §, 35 §, 79 § 1 momentti ja 135 § 2 momentti

Hallintolaki 6 § ja 45 § 2 momentti 2 kohta

Itä-Suomen hallinto-oikeus 3.5.2024 (1055/2024)

Esteellisyys (1/2)

- Hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi palvelustrategian ja siihen sisältyvän palveluverkkosuunnitelman.
- Kyse 22 palvelupisteestä, joista 15 muuttuu liikkuvaksi palveluksi.
- Päätöksestä valitti kaksi kuntaa kaksi kuntaa ja alueen asukkaita.
- Muutoksenhaun keskeiset perusteet:
 - Päätöksellä on konkreettisia vaikutuksia kuntien omistuksessa olevien sote-kiinteistöjen käyttöön ja kuntia on pidettävä asianosaisina.
 - Esteellisen henkilön osallistuminen päätöksen valmisteluun hyvinvointialueen lautakunnassa ja hallituksessa (jäsenkunnan hallituksen jäseniä, valtuuston puheenjohtaja (läsnäolo- ja puheoikeus kunnanhallituksessa). *HallintoL 28 § 5) kohta yhteisöjäävi.*

Itä-Suomen HaO – esteellisyys (2/2)

- Hallinto-oikeus:
 - Kunnilla ei ole asiasianosaisen asemaa tosiasiallisesta taloudellista vaikutuksesta huolimatta. Päätös ei kohdistu suoranaan mihinkään kuntaan. (*etu, oikeus, velvollisuus*)
 - Asian ratkaisulla voidaan katsoa kuitenkin olevan erityisiä vaikutuksia jäsenkunnille, niiden alueella oleville palveluille ja siten kuntien asukkaille.
 - Vaikutus myös työpaikkoihin, palvelutarjontaan ja siten yleiseen elinvoimaisuuteen.
 - Ratkaisusta on ollut odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hyvinvointialueen jäsenkunnille hallintolain 28 § 1 mom. 5) kohdassa tarkoitetulla tavalla.
 - Kumosi päätöksen, koska valmisteluun tulevaisuuslautakunnassa osallistui esteellisenä jäsenkuntien hallituksen jäseniä. Esteellisyysperuste: yhteisöjäävi.

**KUNTA
LIITTO**

Kommun-
förbundet

TE24 palveluiden juridiset erityiskysymykset

18.9.2024

Kuntamarkkinat

Johtava juristi Tarja Krakau

Esityksen sisältö

- Kunnan TE-palveluiden järjestämistapoja – yhteistyömahdollisuudet
- Tulkintakysymyksiä
 - Päätöksenteko ja muutoksenhaku
 - KL 54 §:n sopimustilanteissa
 - KL 53 § yhteinen virka –tilanteissa
 - Palkkatuki vs. kunnan oma työllisyystuki – näkökohtia
 - (Yhteinen rekisterinpito ja palveluiden tietosuoja)

Eri tapoja tuottaa palveluita

- **Työvoimaviranomaisen päättää**

Organisaatiomallit

- Työvoimapalveluiden hallinnolliseksi organisoimiseksi muodostumassa kolme erilaista järjestämisvastuun mallia: **vastuukuntamalli**, **kuntayhtymämalli** sekä palveluiden **yksin järjestäminen**.

Järjestämisvastuu	Alueet	Työvoimaviranomainen	
Vastuukunta	39	Vastuukunnan organisaatioon kuuluva yhteinen toimielin (lautakunta, jaosto, johtokunta)	
Kunta yksin	4	Yksittäisen kunnan toimielin (kaupunginhallitus, jaosto, liikelaitoksen johtokunta)	Helsinki, Kouvola, Lahti, Vantaa
Kuntayhtymä	2	Kuntayhtymän toimielin (yhtymäkokous, lautakunta)	Suupohjan elinvoimakuntayhtymä, Kuntayhtymä Kymppi

Mistä TE-palveluissa on kysymys?

Työvoimaviranomainen järjestää

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettu laki (380/2023)

→ Lakisääteiset työvoimapalvelut

Kunta järjestää vapaaehtoisesti

Kunnan yleisen toimialan puitteissa tarjottavat palvelut

→ Ei lakisääteistä → ei sis. julkista valtaa
→ ei virkasuhdetta edellyttävää toimintaa

Työvoimaviranomainen järjestää

Kotoutumisen edistämisestä annettu laki (681/2023)

→ **työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityneitä** koskevat lakisääteiset palvelut

Kunta järjestää

Kotoutumisen edistämisestä annettu laki (681/2023)

→ **työvoiman ulkopuolisia maahanmuuttajia** koskevat lakisääteiset palvelut

Vaihtoehtoisia tapoja tuottaa TE-palveluita

Omana työnä tekeminen

- Oma organisaatio/ yksikkö/ liikelaitos tuottaa palvelut

Toinen kunta tai kuntayhtymä tuottaa

- Kuntal:n julkisoikeudellisen yhteistyö mahdollista
- Hankintal 16 § horisontaal. yhteistyö?

Sidosyksikkö tuottaa

- Kunnan oma osakeyhtiö (in house – yhtiö)
- Kuntien yhteinen Oy, yhdistys

Ostopalveluhankinnat

- Kilpailutuksen perusteella valitut yksityiset yhteisöt tuottavat
- Hankintalain mukaiset yhteishankinnat

Työvoimaviranomainen (Kunta/ Kuntayhtymä) päättää itse tarkoituksenmukaisimman tuottamistavan

- Harkinta, onko järkevää tuottaa palvelu itse vai hankkia se kilpailuttamalla

Kuntien julkisoikeudellinen yhteistoiminta

- **Yhteinen toimielin, ns. vastuukuntamalli** (51-52 §)
 - Käytännössä usein lautakunta
 - Myös esim. olemassa olevan lautakunnan jaosto mahdollinen
 - Yhteistoimintasopimusohje:
 - <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2023/2243-ohje-kuntien-te-palvelut-2024-uudistuksen-yhteistoimintasopimuksessa>
- **Yhteinen virka** (53 §)
 - Yhteinen virkatehtävä
- **Sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta** (54 §)
 - Sopimusohje toimivallan siirrosta Kuntalain 54 §:n mukaisesti toisen kunnan viranhaltijalle (osa Toimeenpanon käsikirjaa):
 - <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/TE-palvelut2024-uudistuksen-kasikirja/4-tyovoimapalveluita-koskeva-ohje-sopimuksesta>
- **Kuntayhtymä** (55-64 §)
- Kunnallinen liikelaitos (9 luku)
 - Liikelaitoksessa johtokunta

Uudenlaisia yhteistoiminnan muotoja

- Aiemmin kuntalain julkisoikeudellisia yhteistoimintamuotoja on käytetty toisistaan erillään ja kuntalain 8 §:n mukainen järjestämisvastuun siirto on tapahtunut kokonaisuutena.
- Järjestämisvastuun sisältämää toimivaltaa ja tehtäviä ei vastaavalla tavalla ole jaettu järjestelyssä mukana oleviin kuntiin.
- Järjestämislain 13 §:ssä on tehty poikkeus pääsääntöön ja mahdollistettu se, että vastuukunta voi siirtää sillä olevaa **toimivaltaansa** alueen toisen kunnan viranhaltijalle siten, että vastuukunnalle jää kuitenkin kokonaisvastuu järjestämisvastuuseen kuuluvista palveluista. Muut velvollisuudet jääneet vastuukunnalle, kuten vastuu palveluiden
 - 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
 - 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
 - 3) tuottamistavasta;
 - 4) tuottamisen valvonnasta;
- Noussut esiin tulkintakysymyksiä
 - Muutoksenhakumenettely – minkä kunnan mukaisesti?
 - Toimivallaan jakokysymykset, esim. ”päällekkäisen toimivallan kieltö” – vai onko sitä?
 - Yhteisen viran käyttömahdollisuudet – onko käytännössä mahdollista?

Sopimus yhteisestä toimielimestä, KL 51-52 §

Päätöksenteko ja MH

Yhteinen toimielin on vastuukunnan valtuuston ja kunnanhallituksen alainen. Se voi olla myös lautakunnan alainen johtokunta tai jaosto.

Päätökset tehdään vastuukunnan nimissä riippumatta siitä, minkä työllisyysalueen muun kunnan asioista on kysymys.

Kuntalain mukainen oikaisuvaatimus tehdään yhteiselle toimielimelle riippumatta siitä, koskeeko oikaisu jonkin muun kuin toimielimen sijaintikunnan asiaa tai asiakasta.

Erityislakien (järjestämislain, kotolain, TYM-lain) mukaisista päätöksistä valitetaan ao. laeissa määrätyin menettelytavoit hallinto-oikeuteen, SAMUun, vakuutus-oikeuteen

Sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta, KL 54 §

Päätöksenteko ja MH

Tavanomaisesti muutoksenhaku viranhaltijan päätöksiin tapahtuu siten kuin haettaisi muutosta kunkin kunnan viranhaltijan päätökseen. Viranhaltijapäätöstä koskeva oikaisuvaatimus käsitellään sen kunnan menettelysäännösten mukaan, jota päätös koskee.

Entä vastuukuntamallissa? Tulkintaa

Minkä kunnan nimissä viranhaltija tekee ratkaisuja - vastuukunta vai työnantajakunta?
- tulkinta, että viranhaltija tehnee päätökset vastuukunnan nimissä?
→ Oletuksena, että valitustie vastuukunnan mukaan riippumatta siitä, minkä kunnan asiakkaita päätökset koskevat?

Miksi?

Sopimuksella siirretty vain **vastuukunnan toimivaltaa** muun kunnan viranhaltijalle, mutta KL 8 §:n **muut vastuut jääneet** vastuukunnalle.

Yhteinen virka, KL 53 §

Päätöksenteko ja MH

Tavanomaisesti muutoksenhaku yhteisen viranhaltijan päätöksiin tapahtuu siten kuin haettaisi muutosta kunkin kunnan viranhaltijan päätökseen. Viranhaltijapäätöstä koskeva oikaisuvaatimus käsitellään sen kunnan menettelysäännösten mukaan, jota päätös koskee.

Entä vastuukuntamallissa? Tulkintaa

- Yhteinen viranhaltija tehnee päätökset vastuukunnan nimissä?
→ Oletuksena, että valitustie vastuukunnan mukaan riippumatta siitä, minkä kunnan asiakkaita päätökset koskevat?

Muuta hämärää

- Entä muut velvollisuudet? Mikä kunta vastaa - vastuukunta vai työnantajakunta?
- Muun kunnan viranhaltijan ”sijaistus” → toimivallan jako loma, sairausloma ym. tilanteissa?
 - Voisiko vastuukunnan viranhaltija kuitenkin hoitaa tehtäviä toisen kunnan viranhaltijan estyneenä ollessa?
 - Vaikka toimivaltarajoja ja päällekkäisen toimivallan kieltoa on korostettu, niin onko olennaista, jos/kun päätökset tehtäisiin vastuukunnan nimissä myös alueen muussa kunnassa?
- Entä jos/kun toimivaltaa saanut viranhaltija tekee jotain muitakin kuin työvoimapalveluihin liittyviä tehtäviä?
 - → noudatetaan työnantajakunnan menettelytapoja
- Millaisissa tehtävissä yhteistä virkaa voisi käyttää, kun tehtävien tulisi olla yhteisiä kummassakin kunnassa?
 - Hallinnollisissa tehtävissä, KotoL:n mukaisissa tehtävissä, (jos toimivaltaa ei ole siirretty vastuukunnalle), mitä muita?

Palkkatuki vs. kunnan oma tuki

Mitä kannattaa ottaa huomioon?

Taustaa

- Palkkatuki ammatillisen osaamisen kehittämiseen ei jatkossa kerrytä työssäoloehto; Ei myöskään 55 v. täyttäneiden työllistämistuki (HE 13/2024, voim. 1.1.2025)
 - Työssäoloehto kerryttäisi kuitenkin alentuneesti työkykyisten sekä 60 v. pitkään työttömänä olleiden työllistäminen ensimmäisen 10 kk jälkeen.
- Palkkatuen myöntäminen kunnalle tai kuntayhtymälle ammatillisen osaamisen parantamiseen ei olisi enää mahdollista. (HE-luonnos; tavoite, että voimaan 1.1.2025)
- Työllisyysalueet voivat itse päättää, miten paljon varoja käytetään palkkatukeen; VOS ei ole edellyttä, että sitä käytetään tiettyyn tarkoitukseen
- Palkkatuki on harkinnanvarainen tuki, joten kunnan ei ole pakko sitä myöntää

Entä kunnan oma työllistämistuki/ kuntalisä ?

Huomioon otettavaa kuntalisien käytössä 1/2

- Valtiontuet **taloudelliseen toimintaan** ovat EU:n sisämarkkinoilla lähtökohtaisesti kiellettyjä
 - Merkittävimmät poikkeukset valtiontukien kieltoon palkkatukisääntelyn kannalta ovat
 1. Komission yleinen ryhmäpoikkeusasetus (komission asetus 651/2014)
 - Asetuksen 6 jakso koskee epäedullisessa asemassa olevien ja alentuneesti työkykyisten työntekijöiden hyväksi myönnettävää tukea (→ palkkatukea)
 - Ryhmäpoikkeusasetuksessa määritellään mm. tukikelpoiset kustannukset ja tuki-intensiteetti
 2. Vähämerkityksistä eli ns. de minimis -tukea koskeva sääntö (komission asetus nro (EU) 2023/2831)
 - Jäsenvaltion yhdelle yritykselle myöntämän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei saa olla yli **300 000 euroa** / kolme vuotta
 - Ks. <https://tem.fi/vahamerkityksinen-tuki-eli-de-minimis-tuki>
 - Kuntalisäkin on valtiontukea, jos sitä myönnetään taloudellista toimintaa harjoittavalle
 - kuntalisää voitaisiin myöntää useimmiten de minimis -tukena
- ²⁵ → haasteena mm. tukien pirstaloituminen, yhdenvertaisuus, ym.

- Kuntalisän maksaminen ei ole lakisääteistä, järjestämislain 10 luvun mukaista palkkatukea
- Kuntalisän maksaminen perustuisi kunnan yleiseen toimialaan → kuntakohtaista
- Kuntalisä työllistymiseen yksityisellä työnantajalla kerryttää työssäoloehdot (toisin kuin jatkossa palkkatuki).
- Kuntalisän myöntäminen ei – kuten ei palkkatuenkaan myöntäminen – ole peruste määräaikaisten työsuhteiden käyttämiseen
 - Palkkatuen tavoitteena on aina pitkäkestoinen työllistyminen

Ohjeita Kuntaliiton TE24 verkkosivuilla

- **TE-palvelut 2024 -uudistuksen toimeenpanon käsikirja**
 - www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2023/te-palvelut-2024-uudistuksen-toimeenpanon-kasikirja
- **Yhteistoimintasopimusohje**
 - <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2023/2243-ohje-kuntien-te-palvelut-2024-uudistuksen-yhteistoimintasopimuksessa>
- **Sopimusohje toimivallan siirrosta Kuntalain 54 §:n mukaisesti toisen kunnan viranhaltijalle** (osa Toimeenpanon käsikirjaa)
 - <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/TE-palvelut2024-uudistuksen-kasikirja/4-tyovoimapalveluita-koskeva-ohje-sopimuksesta>
- **Ohje hallintosääntöön tehtävistä muutoksista**
 - www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2024/2265-ohje-tyovoimapalveluiden-jarjestamiseen-liittyvista-hallintosaantomuutoksista
 - Ks. myös Kuntaliiton uudistettu Delegointiohje
 - <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2024/2271-delegointiopas-paatos-ja-toimivallan-siirtaminen-kunnassa>
- **Hankinnat-työryhmän toimintasuositukset**
 - www.kuntaliitto.fi/talous-ja-elinvoima/tyollisyys/TE-palvelut-2024-uudistus/hankinnat

Kiitos

Tarja Krakau
tarja.krakau@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi

Tuplavaalit 2025

Kuntamarkkinat 18.9.2024

Johtava juristi Ida Sulin, Kuntaliitto

Sisältö

- Kustannusten korvaaminen hva – kunta
- Vaalirahoitus
- Vaalikelpoisuus ja esteellisyys

Kustannusten korvaaminen

Taustaa

- Vaalilain 188.3 §:n mukaisesti hyvinvointialue korvaa kunnalle ne kustannukset, jotka aiheutuvat pelkästään aluevaaleista
- Lähtökohtaisesti kaksien vaalien järjestäminen samanaikaisesti tuo lisäkustannuksia, mutta ei tuplaa niitä, sillä työntekijät, äänestyspaikat yms. tarvittaisiin kuntavaaleihin joka tapauksessa
- Kunta ja hyvinvointialue voivat sopia korvausmekanismista keskenään
- Tämä suositus on laadittu VM, OM ja Kuntaliiton yhteisten keskustelujen pohjalta ja toimitetaan OM:n kunnille lähettämässä vaaliohjeessa

Vaalien kustannukset

Kunta	Hyvinvointialue	
Vaalitoimitsijat (ennakkoäänestys ja vaalipäivä, koti- ja laitosäänestys)	Mahdolliset lisätoimitsijatarpeet (äänestyspaikat, kotiaäänestys ja laitosäänestys)	Erikseen korvattavat kustannukset
Ennakkoäänten tarkastus, ääntenlaskenta ja äänten tarkastuslaskenta	Mahdolliset lisäresurssit ääntenlaskentaan ja ennakkoäänten tarkastukseen	
Äänestyspaikat ja niiden varustelu	Mahdolliset lisäkalusteiden, -säilytystilojen yms tarpeet	
Vaaleihin liittyvä tiedotus kunnassa	Aluevaaleihin liittyvä tiedotus	
Vaalilautakunnat, pl aluevaalilautakunta	Aluevaalilautakunnan kustannukset	

Korvaustapa

- Tietty korvaussumma per äänioikeutettu kunnassa
 - Laskennallisesti ja hallinnollisesti yksinkertainen tapa
 - Saman tyyppinen kertakorvaus on ollut käytössä valtakunnallisissa vaaleissa aiemminkin
 - Yhdenmukainen alueiden välillä
 - Kannustinvaikutus
- Ei vähimmäiskorvausta (kiinteät kustannukset kuntavaalienjärjestämisestä joka tapauksessa)
- Kunta lähettää hyvinvointialueelle laskun laskennallisesta korvauksesta

Korvauksen taso

- Valtionkonttorin tietojen mukaan vaalien järjestäminen on viime vuosina maksanut kunnille noin 3,5 - 6 € per äänioikeutettu
- OM kertakorvaus ollut 2,4 € (aluevaaleissa 2022 2,7 €)
- Arvio: yksien vaalien järjestäminen maksaisi noin 4 € per äänioikeutettu (vain koronan vuoksi siirretyt kuntavaalit 2021 ylittävät sen)
- Valtaosa vaalien kustannuksista henkilökuluja.
- **Ehdotus: 1,4 € per äänioikeutettu kuntalainen**
 - Nousua ennakoidaan ennen kaikkea henkilöstökuluihin

Aluevaalien järjestäminen Helsingissä

- Aluevaaleja ei toimiteta Helsingissä
- Muiden alueiden aluevaaleissa äänioikeutettujen on kuitenkin mahdollista antaa äänensä Helsingissä olevilla ennakoäänestyspaikoilla tai laitosäänestyksessä
- Lisäkustannus lienee marginaalinen, sillä äänestäjiä vähän (laitosäänestys n. 30 h, ennakoäänestys n. 30 000 h)
- Kustannusten korvaamiseen Helsingissä tarvitaan erillinen malli:
 - HKI laskuttaisi jokaisesta Helsingissä aluevaaleissa äänestäneestä kyseiseltä alueelta 0,10 €

Vaalirahoitus

Valtuustoryhmien tukeminen vaalien alla

- Kuntalain 19 §:n 2 momentin mukaan valtuustoryhmien toimintaedellytyksien parantamiseksi kunta voi taloudellisesti tukea valtuustoryhmien sisäistä toimintaa sekä toimenpiteitä, joilla valtuustoryhmät edistävät kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.
- Lainkohdassa ei ole suljettu tuettavan toiminnan ulkopuolelle mitään ajankohtia, esimerkiksi joidenkin vaalien kampanja-aikoja. **Toisaalta lainkohta ei mahdollista kyseessä olevan kunnan tuen käyttämistä ehdokkaiden vaalikampanjoiden tukemiseen missään vaaleissa.**
- Kunnalle on asetettu velvollisuus yksilöidä tukea myöntäessään sen käyttötarkoitus (kuntalaki 19.2 §). Kunnan mahdollisuuksia asettaa myöntämälleen tuelle tarpeelliseksi katsomiaan ehtoja tai antaa sen käytöstä tarkempia ohjeita ei ole rajoitettu.

Valtuustoryhmien tukeminen vaalien alla

- Vaalikampanjaan ei ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain 4 §:n 4 momentin mukaan saa vastaanottaa tukea valtiolta, hyvinvointialueelta, hyvinvointiyhtymältä, kunnalta, kuntayhtymältä, valtion, hyvinvointialueen tai kunnan liikelaitokselta, julkisoikeudelliselta yhdistykseltä, laitokselta tai säätiöltä eikä kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla valtion, hyvinvointialueen tai kunnan määräysvallassa olevalta yhtiöltä, jollei kysymys ole tavanomaisesta vieraanvaraisuudesta.
- Kunnan valtuustoryhmän tuen käyttäminen sellaisten tilaisuuksien järjestämiseen tai sellaiseen mainontaan, jotka muodostuisivat osaksi yksittäisen ehdokkaan kampanjaa, on kiellettyä.
- Jos tuki kulkee jonkin muun tahon kautta ehdokkaan kampanjaan, se muodostuu välitetyksi tueksi ja näin sitä koskevat samat rajoitukset kuin suoraa tukea.

Valtuustoryhmien tukeminen vaalien alla

- Varmistetaan, että kiellettyyn tukeen on puututtu sisäisissä ohjeissa.
- Varmistetaan, että kampanjoinnin aikana vältetään välitettyä tukea ehdokkaana oleville.
- Ohjeistus voi olla erilainen vaalikampanjan aikana.

Vaalikelpoisuus ja esteellisyys

Kuntaliiton resurssit

- <https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaisista/2023/paivitetty-ohjeistus-henkilon-kaksoisroolin-aiheuttama-esteellisyys>
- Vaalikelpoisuudesta yleiskirjeet tulossa, ei muutoksia sääntelyyn.
- Neuvontapyyntö:
<https://www.kuntaliitto.fi/neuvontapyynto>

KUNTA LIITTO

Ajankohtaista oikeuskäytäntöä

Kuntamarkkinat 18.9.2024

Johtava juristi Riikka Lehtimäki

1. KKO:2023:41/ Konkludenttisen sopimuksen irtisanominen

- A omisti nykyisin vapaa-ajan käytössä olevat rakennukset, jotka olivat sijainneet yli sata vuotta X Oy:n nykyisin omistamalla kiinteistöllä. A:n vastikkeeton oikeus pitää rakennuksiaan kiinteistöllä perustui vähintään suostumuksen nojalla konkludenttisesti syntyneeseen sopimukseen. X Oy vaati kanteellaan A:n velvoittamista poistamaan rakennukset kiinteistöltä vetoamalla kanteensa perusteena siihen, että sillä oli oikeus irtisanoa A:n käyttöoikeus.
- Korkein oikeus katsoi, että X Oy:llä ei ollut oikeutta irtisanoa käyttöoikeutta (Ään.).

Tausta

- A omisti Tornionjoen varressa Kukkolankoskella sijaitsevat, nykyisin vapaa-ajan käytössä olevat kolme rakennusta, jotka sijaitsivat X Oy:n nykyisin omistamalla kiinteistöllä. Rakennusten tarkka rakentamisajankohta ei ollut tiedossa. Vanhempi asuinrakennus oli todennäköisesti rakennettu 1800-luvulla, mahdollisesti jo ennen vuonna 1841 päättynyttä isojakoa.
- Rakennusten omistus oli aina ilmeisesti ollut erillään maapohjan omistusoikeudesta.

KKO:2023:41

- W:n ja Z:n perintöoikeudelliset seuraajat olivat vuonna 2013 jakaneet palstatilasta muodostuneen kiinteistön jakosopimuksella. Samassa yhteydessä X Oy:lle oli myyty kiinteistöstä määräala, jolla A:n rakennukset sijaitsivat. Määräala oli sittemmin lohkomistoimituksessa muodostettu kiinteistöksi.

Vaatimukset

- X Oy vaati 14.12.2016 vireille tulleella kanteellaan, että käräjäoikeus ensisijaisesti **velvoittaa A:n poistamaan omistamansa rakennukset** yhtiön omistamalta tilalta ja saattamaan alueen alkuperäiseen kuntoonsa kolmen kuukauden kuluessa tuomion antamisesta uhalla, että ellei A tätä tee, yhtiö on oikeutettu tekemään tai teettämään sen A:n kustannuksella. **Toissijaisesti** yhtiö vaati, että mikäli rakennusten poistaminen ei ole mahdollista, käräjäoikeus vahvistaa, että **rakennusten omistusoikeus kuuluu yhtiölle**. Vielä yhtiö vaati, että käräjäoikeus velvoittaa A:n suorittamaan kiinteistön käytöstä saamastaan **perusteettomasta edusta 500 euroa kuukaudessa** 18.12.2012 alkaen niin kauan kuin A pitää rakennuksia hallussaan sekä suorittamaan korvaukselle viivästyskorkoa.

KKO:2023:41

- Yhtiö vetosi kanteensa perusteena siihen, että A:lla ei ollut oikeusperustetta pitää rakennuksiaan yhtiön omistamalla maalla. Yhtiöllä oli joka tapauksessa oikeus irtisanoa pysyttämisoikeus, sillä rakennusten omistajat **olivat saaneet täysimääräisesti hyödyn** rakennuksiin sijoitetuista kustannuksista. Lisäksi rakennuksista maanomistajalle aiheutuva **haitta oli kasvanut** pysyttämisoikeuden **vaikeuttaessa** kiinteistön **kehittämistä** ja **hyödyntämistä**, kun yhtiön tarkoituksena on käyttää kiinteistöä matkailutoimintaan liittyviin palveluihin.
- A vaati vastauksessaan kanteen hylkäämistä. Rakennusten pysyttämisoikeuden perusteena oli vähintään konkludenttinen sopimus. Käyttöoikeus oli alusta asti ollut vastikkeeton. Pysyttämisoikeuden irtisanomiselle ei ollut edellytyksiä, sillä käyttöoikeus ei ollut käynyt tarpeettomaksi. Rakennukset olivat edelleen käyttökelpoisia ja niitä käytettiin vapaa-ajan asuntona. Käyttöoikeudesta ei aiheudu ainakaan enempää haittaa kuin aikaisemmin. Rakennukset ovat alueella, jota ei voida käyttää matkailutoimintaa palvelemaan rakentamiseen, eikä rakennuksista aiheudu mitään haittaa tilasta matkailupalvelujen alueeksi osoitetun osan hyödyntämiselle ja kehittämiselle. **Olosuhteissa ei ollut tapahtunut sellaista muutosta, jonka perusteella yhtiöllä olisi oikeus irtisanoa pysyttämisoikeus.**

KKO:2023:41

Aiempi oikeuskäytäntö

- Korkein oikeus on katsonut ratkaisussa **KKO 1985 II 109**, että kiinteistön omistajilla oli oikeus irtisanoa sopimukseen perustunut käyttöoikeus. Tapauksessa rakennusten omistajat olivat aiemmilta kiinteistön omistajilta saadun **suullisen luvan** perusteella rakentaneet 1950-luvulla saunan ja käymälän kiinteistöllä sijainneen venevalkamansa alueelle. Korkein oikeus totesi, että rakennusten omistajien ja alkuperäisten kiinteistönomistajien välisellä **sopimuksella ei ollut voitu perustaa pysyvää käyttöoikeutta tilaan eikä tätä ilmeisesti ollut tarkoitettukaan.**
- Käyttöoikeuden saaneet ovat **saaneet hallita kysymyksessä olevia rakennuksia niihin panemiensa kustannusten määrään nähden riittävän kauan.**
- Käyttöoikeuden saaneen kuoleman ja asiakirjoista selviävän **olosuhteiden olennaisen muuttumisen** johdosta muutoinkin käyttöoikeuden merkitys Pekkalan tilan omistajille on vuosien kuluessa vähentynyt.
- aluetta, jolla rakennukset sijaitsivat, on ryhdytty käyttämään virkistysalueena
- Lisäksi Korkein oikeus on arvioinut hyvin pitkäaikaisen sopimuksen irtisanomisen edellytyksiä ikuisia vastikkeettomia jauhatusoikeuksia koskevassa ratkaisussaan **KKO 2019:13**. Korkein oikeus katsoi, että yhtiöllä oli muun muassa **yhteiskunnan muutosten ja teknologian kehittymisen vuoksi muuttuneiden olosuhteiden takia ollut oikeus irtisanoa jauhatusoikeuksia koskeneet sopimukset** (kohdat 24–27).

KKO:2023:41

KKO:2023:41 ratkaisun perustelut

- Rakennuksen pysyttämisoikeuden voimassaoloaikaa ja **irtisanomisen edellytyksiä** on arvioitava **tapauskohteisesti** silloin, kun nimenomaista sovittua aikamääräystä ei ole osoitettavissa. **Arvioinnissa on keskeistä se, mitä osapuolet ovat sopimuksen tarkoituksesta muutoin sopineet.** Mikäli osapuolten tarkoituksesta ei ole ajan kulumisen vuoksi mahdollista esittää näyttöä, irtisanomisen edellytyksiä on arvioitava sen perusteella, mitä sopimuksentekohetkellä vallinneiden olosuhteiden perusteella voidaan otaksua osapuolten tarkoittaneen.
- Rakennuksia on pidetty toisen maalla jo yli sadan vuoden ajan. Rakennuksiin aikanaan sijoitettu taloudellinen panos on siten jo tullut kuoletetuksi. **Vaikka rakennusten korjaukset ja ylläpito ovat vaatineet taloudellista panostusta, näinkin pitkään jatkunut käyttöoikeus puoltaa irtisanomisperusteen käsilläoloa.**

KKO:2023:41

KKO:2023:41 ratkaisun perustelut

- Rakennusten omistajat **ovat saaneet pysyttää rakennuksensa yhtiön nykyisin omistamalla maalla poikkeuksellisen pitkään** aina 2000-luvulle asti ilman kiinteistönomistajan huomautuksia. Näiden seikkojen perusteella voidaan olettaa, että pysyttämisoikeus oli tarkoitettu hyvin pitkäkestoiseksi tai pysyväksi, kun otetaan huomioon myös edellä selostettu oikeuden syntyajankohdan mukainen kiinteistöjärjestelmän kehittymättömyys.
- Rakennuksia on sopimuksen syntyhetkellä mitä ilmeisimmin käytetty vakituiseen asumiseen. Nykyään ne ovat vapaa-ajan käytössä, eikä pysyttämisoikeuden voida siten katsoa olevan sen haltijalle asumisen järjestämisen kannalta yhtä merkityksellinen kuin sopimuksen syntyajankohtana. **Oikeus ei kuitenkaan ole tullut tarpeettomaksi, sillä rakennukset ovat edelleen olleet käytössä ympärivuotisesti.**

KKO:2023:41

- Kiinteistöt sijaitsevat alueella, jossa on yhä muiden maata omistamattomien osapuolten rakennuksia. Tämän vuoksi alue ei ole edelleenkään kiinteistönomistajan yksinomaisessa käytössä

- **olosuhteet eivät tässä suhteessa ole olennaisesti muuttuneet sopimuksen oletetusta syntyajankohdasta.**
- Asiassa on selvitetty, että rakennukset ovat alueen rantaosayleiskaavassa alueella, joka on tarkoitettu pientalovaltaiseksi asuinalueeksi. **Kaavamääräysten mukaan alueelle ei saa rakentaa matkailutoimintaa palvelevia rakennuksia.** Asiakirjoista ilmenee, että asemakaavan muutos- ja rakennushanketta on suunniteltu X Oy:n omistaman tilan alueelle. **Liikerakennuksen rakentamista koskevat suunnitelmat ovat kuitenkin alkuvaiheessa.** Hankkeesta on laadittu suunnitelmaluonnokset, ja asiasta oli käyty keskusteluja kaupungin kanssa.

KKO:2023:41

- X Oy **ei ole esittänyt riittävää selvitystä** siitä, että rakennusten pysyttämisoikeuden aiheuttama **haitta** kiinteistönomistajalle **olisi olennaisesti lisääntynyt** sopimuksen syntyajankohtaan verrattuna.

KKO hylkäsi kanteen.

Erimielisen jäsenen lausunto

- käyttöoikeuteen ei ole perusteltua soveltaa kiinteistörasitteita koskevia periaatteita, vaan kysymys käyttöoikeuden päättymisestä on ratkaistava soveltamalla sopimusoikeudellisia periaatteita

KKO:2023:41

- Koska aiemman (KKO 1922 t. I 18) oikeuskäytännön perusteella sopimukseen perustuvaan oikeuteen pitää rakennusta toisen tontilla on sovellettu rasitteita koskevia oikeusohjeita ottaen huomioon muun ohella se, että **oikeus oli perustettu viereisen tontin käytön edistämiseksi eikä rakennuksen omistajan henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämiseksi**
- Haitan arvioinnissa merkitystä on kuitenkin myös sillä, kuinka **todennäköiseltä** kehittämishankkeen toteutuminen **vaikuttaa** esitetyn **selvityksen perusteella**. Esimerkiksi pelkälle alustavalle suunnitelmalle alueen kehittämisestä ei yleensä voida antaa merkitystä.
- todennäköisimmin sellainen käyttöoikeuden kesto koskeva ehto, jonka mukaan rakennukset saavat jäädä paikoilleen niin pitkäksi aikaa kuin mitä voidaan pitää tällaisten rakennusten **tavanomaisena käyttöikänä vakinaisessa asuinkäytössä**, jollei olosuhteissa tapahdu sellaisia muutoksia, joiden perusteella maanomistajan tulisi voida päättää käyttöoikeus jo aikaisemmin.

KKO:2023:41

- Kun käyttöoikeuden kestosta ei ole sovittu täsmällisesti, on perusteltua lähteä siitä, että kiinteistön omistajan on katsoessaan sovitun kestoajan päätyneen pitänyt vielä irtisanoa sopimus tai muuten yksiselitteisesti vaatia rakennusten omistajalta kiinteistön käytön lopettamista ennen kuin käyttöoikeuden voidaan katsoa konkreettisesti päätyneen
- **Jäsen on em. perusteilla katsonut, että sopimus olisi voitu irtisanoa päättymään noudattaen kantajan ilmoittamaa kohtuullista irtisanomisaikaa.**

Pohdintaa

- Mikä olisi ollut lopputulos, jos kiinteistön kaavoitus uuteen käyttötarkoitukseen olisi käynnistetty?
- Olisiko tällöin olosuhteissa voitu katsoa tapahtuneen olennainen muutos, joka olisi oikeuttanut sopimuksen irtisanomiseen ja kanne oli tällöin vain nostettu liian ajoissa?

KKO:2023:68/viivästyskoron periminen

- Hankintasopimukseen sovellettavien ehtojen mukaan maksuaika oli 30 päivää ja X Oy:llä oli oikeus periä viivästyskorkoa korkolain mukaisesti, jos tilaaja ei maksanut laskua viimeistään eräpäivänä.
- Y oli suorittanut sopimukseen perustuvia maksuja siten, että erääntynyt summa oli kirjattu siirtyneeksi Y:n tililtä eräpäivänä, jolloin maksuja oli kirjautunut X Oy:n tilille vasta eräpäivän jälkeen. X Oy oli vuoden 2018 lopulla vaatinut tällaisten maksujen osalta Y:ltä viivästyskorkoa. Y oli kiistänyt vaatimukset.
- X Oy:n mukaan Y:n eräpäivänä tekemät maksut, jotka eivät olleet X Oy:n tilillä sen käytettävissä eräpäivänä, olivat viivästyneitä ja X Oy:llä oli siten oikeus viivästyskorkoon.
- Vaatimuksensa ensisijaisena perusteena Y:n noudattama menettely merkitsi kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain (maksuehtolaki) 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua sopimusehtoa tai -käytäntöä, jonka mukaan velkojalla ei ole oikeutta viivästyskorkoon. Tällainen ehto tai käytäntö oli maksuehtolain 8 §:n 1 nojalla tehoton ja sen käyttäminen tuli maksuehtolain 10 §:n nojalla kieltää.

KKO:2023:68/viivästyskoron periminen

- Toissijaisesti X Oy vetosi siihen, että Y:n noudattama käytäntö oli joka tapauksessa kohtuuton ja se tuli tällä perusteella maksuehtolain 9 ja 10 §:n nojalla kieltää.
- Y vetosi siihen, että sopimussuhteen alusta lukien noudatettu käytäntöä, jonka mukaan maksu ei ollut viivästynyt, mikäli se oli eräpäivänä kirjattu lähteväksi Y:n tililtä siitä riippumatta, oliko se ollut X Oy:n tilillä sen käytettävissä vasta eräpäivän jälkeen. X Oy ei ollut reklamoinut Y:n menettelystä kohtuullisessa ajassa ja käytäntö oli muodostunut osapuolia sitovaksi.
- Y:n menettely vastasi vakiintunutta kotimaista sopimuskäytäntöä ja kauppatapaa eikä sitä voitu pitää myöskään kohtuuttomana.
- Markkinaoikeus totesi, että pääsäännön mukaan maksun **oikea-aikaisuus edellyttää** sitä, että **maksu on kirjautunut eräpäivänä** maksunsaajan tilille. **Osapuolet voivat** kuitenkin maksupalvelulain 82 §:n nojalla **sopia toisin**.

KKO:2023:68/viivästyskoron periminen

- Markkinaoikeus katsoi, **ettei** arvioitavana oleva sopimusehto ja **-käytäntö ollut** viivästyskoron osalta sopimusehtolaissa tarkoitetulla tavalla **kohtuuton**.

Markkinaoikeus hylkäsi X:n vaatimukset.

X:lle myönnettiin valituslupa Korkeimpaan oikeuteen.

- KKO:ssa kysymyksenasettelu lähti siitä, oliko noudatettu käytäntö (viivästyskoron periminen myöhästyneelle maksulle) maksuehtolain 8 §:n mukaan tehoton
- Maksuehtolain 10 §:n mukaan lain 8 tai 9 §:ssä tarkoitetun tehottoman tai kohtuuttoman sopimusehdon käyttäminen on kielletty, ja sellaisen ehdon käyttäminen voidaan kieltää tuomioistuimen päätöksellä siten kuin elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä annetussa laissa (1062/1993, sopimusehtolaki) säädetään.

KKO:2023:68/ viivästyskoron periminen

- Maksuehtolakia sovelletaan 1 §:n 1 momentin mukaan maksuihin, jotka elinkeinonharjoittajan tai hankintayksikön on suoritettava elinkeinonharjoittajalle vastikkeena tavarasta tai palvelusta. Mitä maksuehtolaissa säädetään sopimusehdoista, koskee pykälän 2 momentin mukaan myös sopimuskäytäntöjä.
- Maksuehtolailla on pantu täytäntöön 16.2.2011 annettu direktiivi 2011/7/EU (maksuviivästysdirektiivi). Yhdenmukaistettuihin seikkoihin kuuluvat muun ohella oikeus vaatia viivästyskorkoa maksuviivästyksen johdosta sekä ajankohta, jona tämä korko on maksettava (tuomio 15.12.2016, Nemec, C-256/15, EU:C:2016:954, 47 kohta).
- direktiivin johdanto-osan perustelukappaleesta 28 ilmenee, sillä, että **tämän oikeuden (viivästyskorko) epääminen sopimusteitse ei ole mahdollista**, pyritään estämään sopimusvapauden väärinkäyttö sellaisen velkojan vahingoksi, joka sopimuksen tekoajankohtana ei voi luopua tästä oikeudesta (ks. tuomio 20.10.2022, A, C-406/21, EU:C:2022:816, 56 kohta ja siinä viitattu ratkaisu).

KKO:2023:68 viivästyskoron periminen

- Maksuviivästysdirektiivin mukaan velkojalla on oikeus viivästyskorkoon, kun velkojalla ei ole velan määrää vastaavaa summaa käytettävissään eräpäivänä, edellyttäen, että hän on täyttänyt lakiin ja sopimukseen perustuvat velvoitteensa.
- Maksuehtolain säätämiseen johtaneissa lain perusteluissa (HE 57/2012 vp s. 7) todetulla tavalla maksupalvelulaista seuraa, että tilisiirtona tai suoraveloituksena suoritettua maksua on tietyin edellytyksin pidettävä oikeassa ajassa tehtynä, vaikka sen rahamäärää ei ole kirjattu eräpäivänä maksunsaajan tilille, vaan vasta hänen pankkinsa tilille.
- Maksuehtolain 8 §:n 1 momentissa on 7 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanemiseksi säädetty, että **sopimusehto, jonka mukaan velkojalla ei ole oikeutta viivästyskorkoon on tehoton.** Korkein oikeus on ratkaisussa KKO 2023:39 (kohdat 23 ja 25) katsonut, saatuaan unionin tuomioistuimen edellä mainitun ennakkoratkaisun 20.10.2022 (A, C-406/21, EU:C:2022:816), että vakiintunut sopimuskäytäntö, jonka mukaan viivästysseuraamuksia ei peritä alle kuukauden maksuviivästyksistä, oli maksuehtolain 8 §:n 1 momentin nojalla tehoton.

KKO:2023:68 viivästyskoron periminen

Päätöksen perustelut

- maksut kuuluvat maksuehtolain ja maksuviivästysdirektiivin soveltamisalaan
- viivästyskorko-oikeuden kannalta ratkaiseva ajankohta on se, milloin velallisen suorittaman maksun määrä on ollut velkojan käytettävissä
- Y:n tekemät maksut, jotka on suoritettu eräpäivänä mutta jotka ovat olleet X Oy:n tilillä sen käytettävissä vasta eräpäivän jälkeen, ovat siten olleet viivästyneitä
- Unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön perusteella asiaa on tulkittava siten, että se koskee myös sellaista sopimuskäytäntöä, jossa velkojalla ei ole maksuehtolain ja direktiivin vastaisissa maksuviivästystilanteissa oikeutta viivästyskorkoon heti maksun eräpäivästä luki
- Sopimuskäytäntö on siten sanotun säännöksen nojalla tehoton
- **maksupalvelulain säännöksiä on maksuviivästysdirektiivin soveltamisalaan kuuluvien maksujen osalta tulkittava yhdenmukaisesti direktiivin kanssa.**

KKO:2023:68 viivästyskoron periminen

Päätöksen perustelut

- Mikäli tällainen tulkinta ei ole mahdollinen, on direktiivin vastaiset säännökset jätettävä soveltamatta
- Tässä asiassa ei ole kysymys siitä, että maksujen olisi väitetty olleen eräpäivänä edes maksunsaajan palveluntarjoajan tilillä, eikä Y:n maksusuoritusten oikea-aikaisuus tästä syystä tule arvioitavaksi maksupalvelulain 81 §:n nojalla

->

- Markkinaoikeuden päätös kumotaan.
- Hankintayksikkö Y:tä kielletään 20 000 euron sakon uhalla jatkamasta sellaisen sopimuskäytännön tai -ehdon soveltamista, jonka mukaan X Oy:llä ei ole kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain soveltamisalaan kuuluvien maksujen osalta oikeutta viivästyskorkoon tilanteessa, jossa Y:n maksama suoritus ei ole ollut X Oy:n käytettävissä eräpäivänä.

KKO:2023:68 viivästyskoron periminen

Ei mieltä olleen jäsenen lausunto

Yksinomaan kansallisen lain perusteella arvioituna maksupalvelulain 81 ja 82 §:n nojalla sellaiset Y:n maksut olisi katsottava suoritetun ajoissa, joissa maksu on eräpäivänä suoritettu maksunsaajan palveluntarjoajan tilille, vaikka se ei olisi vielä sanottuna päivänä ollut myös velkojan käytettävissä.

- Unionin oikeuden mukaiseen lopputulokseen voidaan päätyä asiassa perusteluista ilmenevin tavoin kansallisen maksuehtolain soveltamisella sillä perusteella, että maksupalvelulain 82 § väistyy, mikäli toisin on säädetty.
- Tässä tapauksessa kansallisessa laissa ei ole nimenomaisesti toisin säädetty. Tällöin unionin oikeuden mukaiseen **lopputulokseen voidaan pikemminkin katsoa päädyttävän unionin oikeuden soveltamisella kuin kansallisen oikeuden tulkinnalla mahdollisimman pitkälle unionin oikeuden mukaisesti.**

KKO:2023:68 viivästyskoron periminen

Ei mieltä olleen jäsenen lausunto

- Direktiivillä on vain rajoitettu välitön oikeusvaikutus eikä kansallisesti puutteellisesti voimaan saatettua direktiiviä voida soveltaa yksityisen tahon vahingoksi suhteessa julkiseen tahoon eikä sillä ole välitöntä oikeusvaikutusta horisontaalisuhteessa yksityisten tahojen kesken. Direktiiviä voidaan kuitenkin asiassa suoraan soveltaa velkojana olevan yksityisen tahon eduksi julkisoikeudellista hankintayksikköä kuten Y:tä vastaan.
- Näillä täydentävillä perusteilla **päädyn asiassa enemmistön mukaiseen lopputulokseen**

KHO:2024:70/Asiakirjajulkisuus

A:n vaatimuksen perustelut

- Tekopohjavesilaitoksen kaivon sijaintitieto voidaan salata kyseisen perusteen nojalla vain, jos turvajärjestelynä on kaivon sijaintitiedon salaaminen.
- internetistä löytyy useiden vedenottamoiden sijaintitietoja, mikä kertoo siitä, ettei pelkkiä sijaintitietoja lähtökohtaisesti pidetä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuina turvajärjestelyjä koskevinä ja niiden toteuttamiseen vaikuttavina asiakirjoina. Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan salassapitoperusteiden soveltamisen tulee olla tasapuolista.
- ympäristöministeriön ohjeessa on tarkasteltu vesilaitosten kaivojen sijaintitietojen salassapidon edellytyksiä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohdan nojalla. Kaivon sijaintitieto voidaan salata kyseisen perusteen nojalla vain, jos turvajärjestelynä on kaivon sijaintitiedon salaaminen.

KHO:2024:70/Asiakirjajulkisuus

- ELY-keskus on merkinnyt havaintoputkien sijaintitiedot POVET-tietokannan avoimeen osaan, josta niitä on poistettu vasta tietopyynnön tekemisen jälkeen.
- Lisäksi tietoja on ollut yleisesti saatavana myös esim. Syvälahden tekopohjavesilaitoksen vesiluvan hakemusasiakirjoissa, jotka sisältävät seurantapisteidien sijaintitietoja. Julkisissa hakemusasiakirjoissa on esitetty muun ohella kartat vedenottoaivojen, yksityiskaivojen, lähteiden ja havaintoputkien sijainnista sekä havaintoputkikortit koordinaatteineen.
- Hallinto-oikeus on perustellut A:n kanteen hylkäämistä muiden muassa Julkisuuslain 17 §:n 3 momentin mukaan siten, että harkittaessa yleisöltä salassa pidettävän tiedon antamista ennalta määritellylle tiedonsaajalle salassapito-olettaman sisältävän säännöksen osoittamissa rajoissa on pidettävä huolta siitä, että tietoja annetaan muille kuin viranomaisille ja niissä toimiville vain, jos tiedon antamiselle on painava yleinen syy. Tässä tapauksessa tietojen antamiselle ei ole ilmennyt tuollaista syytä.

KHO:2024:70/Asiakirjajulkisuus

KHO:n perustelut

- otettava huomioon, onko asiakirjan salassapitovelvollisuus **riippumaton** asiakirjan antamisesta johtuvista **tapauskohtaisista vaikutuksista** (vahinkoedellytyslausekkeeton salassapitosäännös) vai määräytyykö julkisuus asiakirjan antamisesta johtuvien **haitallisten vaikutusten perusteella** (julkisuusolettamaan perustuva salassapitosäännös) vai edellyttääkö julkisuus sitä, ettei **tiedon antamisesta ilmeisesti aiheudu haitallisia vaikutuksia** (salassapito-olettamaan perustuva salassapitosäännös).
- Julkisuuslain 22 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se tässä tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomainen lain nojalla on määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus
- Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, henkilöiden, rakennusten, laitosten, rakennelmien sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjä koskevat ja niiden toteuttamiseen vaikuttavat asiakirjat, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna turvajärjestelyjen tarkoituksen toteutumista.

KHO:2024:70/Asiakirjajulkisuus

KHO:n perustelut

- Äänekosken Energia Oy ei ole toimittanut tietopyynnön kohteena olevia tietoja ELY-keskukselle ympäristönsuojelulain mukaisen tehtävän perusteella, joten ympäristönsuojelulain 210 § ei tule asiassa sovellettavaksi. Erityissääntelyn puuttuessa tietojen julkisuutta on siten arvioitava julkisuuslain perusteella
- Vaikka ottamoita ja näytteenottoputkia voidaan suojata erilaisilla teknisillä turvajärjestelyillä, ottamoiden ja putkien sijaintitiedot ja niiden salassapito vaikuttavat osaltaan tekopohjavesilaitosten muiden turvajärjestelyjen toteuttamiseen. **Pelkästään siitä seikasta, että laitoksella voi olla käytössään myös muita turvajärjestelyjä, ei voida tehdä sitä johtopäätöstä, että havaintoputkien ja kaivojen sijaintitiedoilla ei olisi merkitystä osana laitoksen turvajärjestelyjä.**

KHO:2024:70/Asiakirjajulkisuus

KHO:n perustelut

- Em. Perusteilla tiedot voivat sinänsä olla julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuja laitoksen turvajärjestelyjä koskevia ja niiden toteuttamiseen vaikuttavia tietoja
- Arvioitaessa sijaintitiedot salassa pidettävyyttä, on otettava huomioon, että laitoksen tarkkailutiedot, mukaan lukien myös tiedot tarkkailupisteiden sijainnista, ovat ympäristötietodirektiivissä ja Århusin yleissopimuksessa tarkoitettuja ympäristötietoja
- **Ympäristötietodirektiivi ja Århusin yleissopimus on pantu kansallisesti täytäntöön julkisuuslailla.** Tästä huolimatta direktiivillä ja Århusin yleissopimuksella voi kuitenkin **tulkintavaikutuksen perusteella** olla yksittäistapauksessa **merkitystä** arvioitaessa ympäristötietoihin kohdistuvan tietopyynnön hylkäämisen edellytyksiä
- Ne mahdollistavat ympäristötietoon kohdistuvan tietopyynnön epäämisen tilanteessa, jossa **tiedon ilmaiseminen vaikuttaisi haitallisesti yleiseen turvallisuuteen.**

KHO:2024:70/Asiakirjajulkisuus

KHO:n perustelut

- Unionin tuomioistuin on edellä mainitussa tuomiossaan lisäksi katsonut, että evätessään ympäristötietoa koskevan tietopyynnön viranomaisen on esitettävä perustelut epäämiselle
- **Perusteluvollisuus** tarkoittaa, että on selostettava syyt, joiden vuoksi se katsoo, että näiden tietojen ilmaiseminen voisi konkreettisesti ja tosiasiallisesti loukata etua, jota suojataan niillä poikkeuksilla, joihin viranomaisen vetoaa
- Korkein hallinto-oikeus totesi, että **ELY-keskus on perustellut** tietopyynnön epäämisen unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä edellytetyllä tavalla
- sijaintitietojen salaamista **voidaan perustella yleisellä edulla**, jos näin toimimalla voidaan turvata yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeän tekopohjavesilaitoksen toimintaa.
- tietopyynnön epäämiseen liittyvien yleisten etujen punninnan perusteella ELY-keskus on voinut päätyä nyt kyseessä olevan tietopyynnön epäämiseen

KHO:2024:70/Asiakirjajulkisuus

KHO:n perustelut

- julkisuuslaissa ei ole nimenomaisia säännöksiä siitä, miten asiakirjan julkisuusarviointiin vaikuttaa se, että asiakirjaan sisältyvä salassa pidettävä tieto on jo tullut julkiseksi
- Lähtökohtana on pidettävä sitä, että **pelkästään tiedon aikaisempi julkisuus ei ratkaise asiakirjan julkisuusasemaa**, kun asiakirjaa pyydetään viranomaiselta, vaan asia on ratkaistava **tapauskohtaisen arvioinnin** perusteella. Arvioinnissa on otettava huomioon muun muassa salassapitointressin perusteet.

->

- Kun otetaan huomioon **tietojen luonne** ja niiden **salassa pitämiseen liittyvä yleinen intressi**, ei ole **ilmeistä, ettei** tietojen julkisuus nyt käsillä olevassa tilanteessa **voisi vaarantaa tekopohjavesilaitoksen turvajärjestelyjen tarkoituksen toteutumista**. Näin ollen tiedot on pidettävä salassa julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella. Se, että kyseiset tiedot ovat ainakin osittain tulleet muussa yhteydessä julkiseksi, ei anna aiheutta arvioida asiaa toisin.

4. KHO:2024:69/asianosaisjulkisuus

KHO:n ratkaisu

- Poliisille oli tehty ilmoitus, jonka mukaan muutoksenhakijan ajoterveys oli heikentynyt. Muutoksenhakija oli pyytänyt saada poliisilta tiedon siitä, kuka ilmoituksen oli tehnyt.
- Korkein hallinto-oikeus totesi, että ajoterveyttä koskevan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden paljastaminen ilmoituksen kohteelle voi heikentää halukkuutta tehdä vastaavia ilmoituksia poliisille. Tämä heikentäisi poliisin mahdollisuuksia valvoa ajoterveyttä, mikä puolestaan heikentäisi liikenneturvallisuutta ja olisi siten **vastoin erittäin tärkeää yleistä etua**.
- Nyt kyseessä olevassa asiassa poliisi oli sille saapuneen ilmoituksen johdosta ryhtynyt toimenpiteisiin ajoterveyden varmistamiseksi. **Korkein hallinto-oikeus katsoi, että ilmoituksen tekijän henkilöllisyys ei ole ollut olennainen tekijä arvioitaessa ja selvitetäessä muutoksenhakijan ajoterveyttä koskevaa asiaa. Ilmoituksen tekijän henkilöllisyyttä koskevan tiedon antamatta jättäminen ei vaarantanut muutoksenhakijan oikeusturvaa.**
- **Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 11 § 2 momentti 1 kohta**

KHO:2024:69/asianosaisjulkisuus

KHO:n perustelut

- Poliisin harjoittamaa ajoterveyden valvontaa voitiin pitää sellaisena erittäin tärkeänä yleisenä etuna, jonka perusteella asianosaisjulkisuutta oli mahdollista rajoittaa. Ilmoituksen tekijän henkilöllisyyttä koskevan tiedon antaminen oli lähtökohtaisesti vastoin erittäin tärkeää yleistä etua, ja erittäin tärkeätä yleistä etua oli tässä asiassa pidettävä muutoksenhakijan tiedonsaantioikeutta painavampana
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 11 § 2 momentti 1 kohta

KHO:2024:69/asianosaisjulkisuus

- **Myös vastaavan sisältöinen päätös KHO 2024:31:** Eläinsuojeluilmoituksen tehneen henkilön henkilöllisyyttä koskevien tietojen julkisuus vaikuttaisi todennäköisesti haitallisesti ihmisten halukkuuteen saattaa havaittuja ongelmia eläinsuojeluviranomaisten tietoon, mikä vastaavasti vaikuttaisi haitallisesti eläinsuojeluviranomaisten tiedonsaantiin ja kykyyn huolehtia lakisääteisistä eläinsuojeluun liittyvistä tehtävistä. Tietojen julkisuus voisi lisäksi olla omiaan aiheuttamaan vahinkoa eläinsuojeluilmoituksen tehneille henkilöille. Kysymyksessä olevat tiedot olivat siten salassa pidettäviä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan perusteella.
- -> eläinten oikeudet erittäin tärkeä yleinen etu

KHO:2024:69/asianosaisjulkisuus

- Julkisuuslain mukaan asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei ole edellä 1 momentissa tarkoitettua oikeutta asiakirjaan, josta tiedon antaminen olisi vastoin **erittäin tärkeää yleistä etua** taikka lapsen etua tai muuta erittäin tärkeätä yksityistä etua.
- Julkisuuslain esitöissä (HE 30/1998 vp) 11 §:n 2 momentin 1 kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa on viitattu mm. siihen, että erittäin tärkeä yksityinen etu voi vaarantua myös tilanteissa, joissa viranomaiselle on annettu sellaisia tietoja, joiden ilmaiseminen vaarantaisi tietojen antajan turvallisuutta. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 15, 25 ja 32 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat, jollei erikseen toisin säädetä, muun ohella asiakirjat, jotka sisältävät tietoja viranomaisen tehtäväksi säädetystä tarkastuksesta tai muusta valvontatoimeen liittyvästä seikasta, **jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi valvonnan tai sen tarkoituksen toteutumisen**

KHO:2024:69/asianosaisjulkisuus

KHO:n ratkaisun perustelut

- poliisilaitoksen päätöksestä tai poliisin hallinto-oikeudelle ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle antamista **lausunnoista ei ilmene julkisuuslain mukaista salassapitoperustetta**. Tietopyynnön kohteena olevaan asiakirjaan sisältyy kuitenkin henkilön terveydentilaa ja henkilökohtaisia oloja kuvaavia tietoja. Vaikka poliisilaitos ei ole ilmoittanut julkisuuslain mukaista salassapitoperustetta, **korkein hallinto-oikeus katsoo, että kysymys ei ole yleisöjulkisesta asiakirjasta** vaan asiakirjasta, joka on salassa pidettävä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 15, 25 ja 32 kohdan perusteella.
- Lainkohdan esitöiden mukaan tiedonsaantioikeuden rajoittaminen edellyttää **tapauskohtaista kokonaisharkintaa**, jossa on pyrittävä sovittamaan yhteen yksilön oikeusturvan kannalta keskeinen vaatimus oikeudesta saada tietää itseään koskevan ratkaisun perusteet ja toista koskevat tärkeät edut samoin kuin keskeisten yhteiskunnallisten tavoitteiden ja kulloinkin sovellettavan sääntelyn tarkoituksen toteutuminen.

KHO:2024:69/asianosaisjulkisuus

KHO:n ratkaisun perustelut

- ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden paljastaminen ilmoituksen kohteelle voi tilanteesta riippuen heikentää halukkuutta tehdä vastaavia ilmoituksia poliisille. Tämä heikentäisi poliisin mahdollisuuksia valvoa ajoterveyttä, mikä puolestaan heikentäisi liikenneturvallisuutta ja olisi siten vastoin erittäin tärkeää yleistä etua.
- Nyt kyseessä olevassa asiassa poliisi on tapauskohtaisen kokonaisharkinnan perusteella voinut katsoa, että muutoksenhakijalla ei julkisuuslain 11 §:n 2 momentin 1 kohdan perusteella ole ollut oikeutta saada pyytämäänsä tietoa.
- Poliisilaitos ja hallinto-oikeus ovat perustelleet tietopyynnön hylkäämistä myös poliisilain 7 luvun 3 §:ssä säädetyllä poliisin henkilöstöön kuuluvan vaitiolo-oikeudella. Korkein hallinto-oikeus toteaa selvyyden vuoksi, että kyseisen lainkohdan esityöt huomioon ottaen lainkohdassa säädettyä poliisin henkilöstöön kuuluvan **harkinnanvaraista vaitiolo-oikeutta ei ole tarkoitettu salassapitoperusteeksi tilanteessa**, jossa on kysymys poliisille tehdystä ajoterveyttä koskevasta ilmoituksesta ja tieto ilmoituksen tekijästä on kirjattu poliisilaitoksen hallussa olevaan asiakirjaan. **Poliisi ei siten ole voinut hylätä tietopyyntöä kyseisen lainkohdan perusteella.**

5. Itä-Suomen HAO 3.5.2024

1055/2024/esteellisyys

- Hyvinvointialueen aluevaltuusto oli päättänyt hyväksyä palvelustrategian ja siihen sisältyvän palveluverkkosuunnitelman, jossa oli muun ohella päätetty siitä, minkä kuntien alueille perustetaan sotepalvelukeskus ja laajan palvelun sote-asetat ja minkä kuntien alueille palvelut tullaan toteuttamaan liikkuvina läheiseen laajan palvelun asemaan tai sotepalvelukeskukseen tukeutuen.
- Eräiden hyvinvointialueen jäsenkuntien ja muiden jäsenten tekemissä valituksissa katsottiin muun ohella, että aluevaltuuston päätös oli syntynyt virheellisessä järjestyksessä, koska hyvinvointialueen palvelustrategiaa ja palveluverkkosuunnitelmaa valmistelleen tulevaisuuslautakunnan kokouksiin oli **yhteisöjäävin** ja **yleislausekejäävin** perusteella esteellisinä osallistunut hyvinvointialueen jäsenkuntien **kunnanhallitusten jäseniä** sekä **kunnanvaltuustojen puheenjohtajistoon** kuuluvia henkilöitä.

Itä-Suomen HAO 3.5.2024

1055/2024/esteellisyys

- Asiassa oli ratkaistavana kysymys siitä, olivatko hyvinvointialueen jäsenkuntien kunnanhallitusten jäsenet ja kunnanvaltuustojen puheenjohtajistoon kuuluvat henkilöt olleet esteellisiä osallistumaan palveluverkkosuunnitelman valmisteluun hyvinvointialueen tulevaisuuslautakunnassa ensisijaisesti hallintolain yhteisöjäävin perusteella ja toissijaisti yleislausekejäävin perusteella.
- **Hallinto-oikeus katsoi, että kunnanhallitusten jäsenet olivat hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 kohdan perusteella (yhteisöjäävi) esteellisinä osallistuneet asian käsittelyyn ja kumosi siten aluevaltuuston päätöksen:**

”Jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;”

Itä-Suomen HAO 3.5.2024

1055/2024/esteellisyys

- Tulevaisuuslautakunnan kokouksiin oli osallistunut hyvinvointialueen tulevaisuuslautakunnan jäseninä henkilöitä, jotka toimivat samaan aikaan hyvinvointialueen jäsenkuntien kunnanhallitusten puheenjohtajina, jäseninä ja varajäseninä.
- Heidän osaltaan asiassa oli kysymys siitä, **olivatko** he olleet **esteellisiä osallistumaan palveluverkkosuunnitelman valmisteluun** tulevaisuuslautakunnan kokouksissa siitä syystä, että he olivat toimineet samaan aikaan myös hyvinvointialueen jäsenkuntien kunnanhallitusten jäseninä.
- Kyseiset henkilöt olivat ilmoittaneet jääviydestään tulevaisuuslautakunnan kokouksessa 2.6.2023, eivätkä he olleet ottaneet osaa kyseiseen kokoukseen.
- Hallinto-oikeus katsoi, että kunnanhallitusta oli sen tehtävien perusteella pidettävä hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuna toimielimenä, jonka jäsenen sovellettiin mainitussa lainkohdassa tarkoitettua esteellisyysperustetta eli niin sanottua yhteisöjääviä.

- **Tulevaisuuslautakunnan kokouksiin oli osallistunut myös hyvinvointialueen jäsenkuntien valtuustojen puheenjohtajiin kuuluvia henkilöitä**

Itä-Suomen HAO 3.5.2024

1055/2024/esteellisyys

- Esteellisyyssäännösten yhtenä keskeisenä tarkoituksena oli pyrkiä turvaamaan viranomaistoiminnan yleistä luotettavuutta ja objektiivisuutta. Luottamuksen päätöksenteon puolueettomuuteen voitiin katsoa vaarantuvan, kun asiassa oli erityisen tosiasiallisen edun haltijana sellainen oikeushenkilö, jonka johtamiseen päätöksentekoon osallistuva luottamushenkilö itse osallistui.
- Kunnilla ja hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 kohdassa mainittuihin oikeushenkilöihin rinnastuvan **kunnanhallituksen jäsenillä voitiin katsoa objektiivisesti arvioiden olevan intressi pyrkiä säilyttämään terveystoimintatilat oman kunnan alueella**
- Asiaa ei ollut syytä arvioida toisin sillä perusteella, että edellä mainitut henkilöt olivat jäävänneet itsensä lopulta kokouksesta, jossa tulevaisuuslautakunta oli varsinaisesti päättänyt esityksestään aluehallitukselle ja aluevaltuustolle.
- ->**valmistelussa** oli **tehty** palveluverkkosuunnitelman kannalta **merkityksellisiä päätöksiä**, joissa oli muun muassa päätetty asian valmistelutoimista kuten lausuntojen pyytämisestä ja kuulemisten järjestämisestä ja oli lisäksi evästetty asian valmistelua.

Itä-Suomen HAO 3.5.2024

1055/2024/esteellisyys

- Hallinto-oikeus katsoi, ettei kunnanvaltuusto ole hallintolain 28 §:n 5 kohdassa tarkoitettu hallitukseen tai hallintoneuvostoon rinnastettava toimielin, eikä kunnanvaltuuston jäsenyydessä tai puheenjohtajistossa toimimisessa ole kysymys myöskään toimitusjohtajaa vastaavasta asemasta
- Asiassa **ei** ollut esitetty sellaisia **erityisiä syitä**, joiden vuoksi luottamus edellä mainittujen henkilöiden puolueettomuuteen heidän käsitellessään palveluverkkosuunnitelmaa tulevaisuuslautakunnassa olisi vaarantunut hallintolain 28 §:n 1 momentin **7 kohdassa tarkoitettulla tavalla**. Yksin hyvinvointialueen jäsenen kunnan valtuuston puheenjohtajistoon kuulumisen **ei voitu katsoa olevan** hallintolaissa tarkoitettu **muu erityinen syy esteellisyyden syntymiselle**.

6. KHO:2024:32/asiakirjan luovuttaminen

- Asiassa oli kysymys hätäkeskustietojärjestelmästä saadun tulosteen antamistavasta.
- Muutoksenhakija oli pyytänyt poliisilaitokselta yksilöimänsä hätäkeskusraportin. Poliisilaitos **ei ollut luovuttanut pyydettyä asiakirjaa sellaisenaan**, vaan oli muun ohella Poliisihallituksen julkisuuskäsikirjaan viitaten luovuttanut muutoksenhakijalle tietoja vain **laatimassaan lausunnossa**.
- Korkein hallinto-oikeus katsoi, että hätäkeskustietojärjestelmän **tuloste oli ensisijaisesti annettava sellaisenaan** ja joka tapauksessa julkisuuslain 16 §:n 1 momentin mukaisesti **pyydetyllä tavalla**. Tältä osin viranomaisen antama ohjeistus lausunnon laatimisesta ei ollut perustunut lakiin.
- Asia palautettiin poliisilaitokselle hätäkeskustietojärjestelmän tulosteen luovuttamiseksi muutoksenhakijalle peitettynä julkisuuslaissa säädettyjen rajoitusten mukaisesti.
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 3 §, 10 § ja 16 § 1 momentti

6. KHO:2024:32/asiakirjan luovuttaminen

- Tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa **avoimuutta** viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille **mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä**, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan
- Julkisuuslain 16 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen asiakirjan sisällöstä annetaan tieto suullisesti taikka antamalla asiakirja viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi tai antamalla siitä kopio tai tuloste. Tieto asiakirjan julkisesta sisällöstä on **annettava pyydetyllä tavalla, jollei** pyynnön noudattaminen asiakirjojen suuren määrän tai asiakirjan kopioinnin vaikeuden tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi **aiheuta kohtuutonta haittaa** virkatoiminnalle
- Hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa ei ole hätäkeskustietojärjestelmän tietoja koskevia salassapitosäännöksiä, eikä nyt kysymyksessä olevaa tilannetta koskevia säännöksiä tietojen luovuttamisesta. Näin ollen asiassa sovelletaan julkisuuslakia.

6. KHO:2024:32/asiakirjan luovuttaminen

- Hätäkeskustietojärjestelmän tuloste on ensisijaisesti annettava sellaisenaan ja joka tapauksessa julkisuuslain 16 §:n 1 momentin mukaisesti pyydetyllä tavalla
- Korkein hallinto-oikeus toteaa lisäksi, että asiakirjoista mahdollisesti peitettyjen, salassa pidettäviksi katsottujen **kohtien tulee selkeästi käydä ilmi asiakirjoista**, jotta tietoja pyytäneet saa **kokonaiskäsityksen asiakirjan rakenteesta ja siitä, missä määrin tietoja on poistettu**-> poliisihallinnon ohje tältä osin ei ole perustunut lakiin
- toteaa selvyuden vuoksi, ettei tällä päätöksellä ole ratkaistu kysymystä hätäkeskusjärjestelmän tulosteeseen sisältyvien tietojen salassapidosta. Poliisilaitoksen on siten asiaa uudelleen käsitellessään arvioitava, mitkä tulosteeseen sisältyvät tiedot mahdollisesti ovat salassa pidettäviä ja millä perusteella.
- **KS. Myös KHO:KHO:2024:98; asiakirjan luovuttamisesta ja päätöksen perustelemisesta. Asiassa oli kyse tietopyynnön perusteella tehdystä päätöksestä, jolla päätettiin siirtää asia toisen viranomaisen käsiteltäväksi. Asiassa katsottiin viranomaisen päätöksen perustelujen olleen puutteelliset eikä pystytty arvioimaan, oliko siirron perusteet olemassa**

6. KHO:2024:74/pakkotoimen kohdistaminen taloyhtiöön

- Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto oli velvoittanut **asunto-osakeyhtiön** kiinteistön omistajana **sekä huoneiston osakkeenomistajan** kummallekin erikseen asetetun **sakon uhalla poistamaan luvattomat valomainoslaitteet** toimistokäytössä olevasta **huoneistosta**. Laitteet sijaitsivat huoneiston sisätiloissa.
- Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli ratkaistavana kysymys siitä, voitiinko velvoite ja sakon uhka kohdistaa huoneiston osakkeenomistajan ohella myös asunto-osakeyhtiöön.
- Hallinto-oikeuden ja kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston päätökset kumottiin asunto-osakeyhtiötä koskevilta osin

6. KHO:2024:74/pakkotoimen kohdistaminen taloyhtiöön

- Asunto-osakeyhtiölain mukaan yhtiön hallituksen jäsenellä ja isännöitsijällä oli oikeus päästä huoneistoon huoneiston kunnon ja hoidon valvomista tai kunnossapito- tai muutostyötä tai niiden valvomista varten.
- Korkein hallinto-oikeus katsoi, **toisin kuin hallinto-oikeus, ettei huoneistoon pääsy mainituilla perusteilla oikeuttanut yhtiön edustajia poistamaan** huoneistosta siellä sijaitsevia maankäyttö- ja rakennuslain mukaan **luvattomia laitteita**.
- Asunto-osakeyhtiölain mukaiset perusteet osakkaan hallitseman **huoneiston haltuunottoon eivät** nekään sisältäneet **säännöksiä**, jotka antaisivat yhtiön hallitukselle mahdollisuuden ottaa osakkaan huoneisto yhtiön haltuun yhtiölle ja osakkaalle erikseen asetetun tämäntyyppisen velvoitteen täytäntöön panemiseksi. Korkein hallinto-oikeus katsoi näin ollen, ettei yhtiöllä ollut oikeudellista eikä tosiasiallista mahdollisuutta noudattaa velvoitetta poistaa valomainoslaitteita osakkaan hallitseman huoneiston sisätiloista vastaavalla tavalla kuin osakas oli velvoitettu menettelemään. Velvoitetta ei siten ollut voitu asettaa yhtiölle.

6. KHO:2024:74/pakkotoimen kohdistaminen taloyhtiöön

- **Hallinto-oikeus** oli perustellut valituksen hylkäämistä mm. seuraavasti: Uhkasakkolain 7 §:n perusteella uhkasakko voidaan kohdistaa vain sellaiseen asianosaiseen, jolla on oikeudellinen tai **tosiasiallinen mahdollisuus** noudattaa päävelvoitetta. Asunto-Osakeyhtiö A tontin (---) omistajana vastaa osaltaan siitä, että osakkaat käyttävät asunto-osakeyhtiössä sijaitsevia tilojaan rakentamista koskevan sääntelyn mukaisesti. Nyt kyseessä olevat, poistettavaksi määrätyt ja edellä kuvatulla perusteella **toimenpideluvanvaraiset** mainoslaitteet sijaitsevat **osakkaan** hallinnassa olevassa huoneistossa. Asunto-osakeyhtiölain 4 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan, jos **osakkeenomistajan kunnossapitotyöhön vaaditaan viranomaisen lupa, hallituksen on haettava lupa** tai valtuutettava osakkeenomistaja hakemaan se. Nyt kyseessä olevassa tilanteessa **lupaa ei ole haettu**. Näin ollen tällaisten ilman toimenpidelupaa asennettujen laitteiden poistamisen **voidaan katsoa kuuluvan paitsi kyseisen osakkaan, myös asunto-osakeyhtiön vastuulle.**

6. KHO:2024:74/pakkotoimen kohdistaminen taloyhtiöön

- Hallinto-oikeus on edelleen viitannut perusteluissaan asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 1 §:n perusteella asunto-osakeyhtiön edustajilla on oikeus päästä osakehuoneistoon, kun se on tarpeellista **muun ohella osakehuoneiston kunnan ja hoidon valvomista varten**. Asunto-Osakeyhtiö A:lla on siten katsottava olevan oikeudellinen ja tosiasiallinen mahdollisuus noudattaa päävelvoitetta.

Asunto-osakeyhtiön vaatimukset KHO:ssa

- Asunto-osakeyhtiöllä ei ole oikeutta kieltää muutosten tekemistä tai mennä kotirauhan suojaamaan tilaan eikä siten mahdollisuutta noudattaa ympäristö- ja lupajaoston päätöksessä määrättyä päävelvoitetta mainoslaitteiden poistamiseksi.
- toimenpideluvan hakemista koskeva velvoite ei koske sisätiloihin asennettavia mainoksia eikä säännöstä voida tulkita laajentavasti. Valomainokset eivät ole rakennuksen osa, joten asiassa ei voida soveltaa myöskään maankäyttö- ja rakennuslain 166 §:n säännöstä rakennuksen ja sen ympäristön kunnossapidosta.

6. KHO:2024:74/pakkotoimen kohdistaminen taloyhtiöön

- X oy ja osakas ovat vaatineet, että päätös kumotaan ja asia palautetaan uudelleen käsiteltäväksi. Toissijaisesti ympäristö- ja lupajaoston päätöstä on muutettava niin, että velvoite koskee mainosnäyttöjen käyttöön ja näytön kirkkauteen kohdistuvia määräyksiä ja päätökseen sisältyvä uhkasakko ensisijaisesti poistetaan, toissijaisesti alennetaan tai saatetaan voimaan vasta, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu
- Kaupunki on perustellut asiaa KHOssa siten, että toimistohuoneisto on otettu yhtiöjärjestyksen vastaiseen mainostilakäyttöön ja käyttö aiheuttaa häiriötä ympäristöön. Asunto-osakeyhtiöllä on velvollisuus ja mahdollisuus puuttua maankäyttö- ja rakennuslain sekä voimassa olevan rakennusluvan vastaiseen huoneiston käyttöön.

6. KHO:2024:74/pakkotoimen kohdistaminen taloyhtiöön

KHO:n perustelut

- Maankäyttö- ja rakennuslain 126 a §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan toimenpidelupa tarvitaan muun kuin maantielain 52 §:ssä säädetyn rakennelman, tekstin tai kuvan asettaminen ulkosalle mainos- tai muussa kaupallisessa tarkoituksessa taikka ikkunaa peittävän mainoksen pysyvä tai pitkäaikainen asettaminen (*mainostoimenpide*). Pykälän 3 momentin mukaan kunta voi rakennusjärjestyksessä määrätä, että toimenpidelupaa ei kunnassa tai sen osassa tarvita 1 momentin 1–10, 12 tai 13 kohdassa tarkoitettuun toimenpiteeseen, jos toimenpidettä voidaan pitää vähäisenä.
- Päätöksentekohetkellä voimassa olleen Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksen 9 §:n 3 momentin mukaan liikehuoneiston kunkin ikkunan pinta-alasta saa peittää mainos- tai muussa vastaavassa tarkoituksessa enintään puolet. Ikkunan enempi peittäminen edellyttää toimenpidelupaa.

6. KHO:2024:74/pakkotoimen kohdistaminen

KHO:n perustelut

- Uhkasakkolain 7 §:n 1 momentin mukaan uhkasakko voidaan kohdistaa vain sellaiseen asianosaiseen, jolla on oikeudellinen ja tosiasiallinen mahdollisuus noudattaa päävelvoitetta. Jos uhkasakko kohdistetaan useisiin asianosaisiin, kullekin on asetettava eri uhkasakko
- Asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan yhtiön hallituksen jäsenellä ja isännöitsijällä sekä hallituksen tai isännöitsijän valtuuttamalla on oikeus päästä osakehuoneistoon, kun se on tarpeellista osakehuoneiston kunnan ja hoidon valvomista tai osakehuoneistossa suoritettavaa kunnossapito- tai muutostyötä taikka niiden valvomista varten

6. KHO:2024:74/pakkotoimen kohdistaminen taloyhtiöön

KHO:n perustelut

- Asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan yhtiökokous voi päättää, että osakkeenomistajan hallinnassa oleva osakehuoneisto on enintään kolmen vuoden ajaksi otettava yhtiön hallintaan, jos:
 - 1) osakkeenomistaja ei maksa erääntyneitä yhtiövastiketta tai 3 §:n 4 momentissa tarkoitettuja kuluja;
 - 2) osakehuoneistoa hoidetaan niin huonosti, että yhtiölle tai toiselle osakkeenomistajalle aiheutuu siitä haittaa;
 - 3) osakehuoneistoa käytetään oleellisesti vastoin yhtiöjärjestyksestä ilmenevää käyttötarkoitusta tai muuta yhtiöjärjestyksen määräystä taikka, jos osakehuoneiston käyttötarkoituksesta ei määrätä yhtiöjärjestyksessä, vastoin yhtiön hyväksymää tai muuten vakiintunutta käyttötarkoitusta;
 - 4) osakehuoneistossa vietetään häiritsevää elämää; tai
 - 5) osakkeenomistaja tai muu osakehuoneistossa asuva ei noudata, mitä järjestyksen säilymiseksi yhtiön tiloissa on tarpeen.

6. KHO:2024:74/pakkotoimen kohdistaminen taloyhtiöön

KHO:n perustelut

- Korkein hallinto-oikeus toteaa aluksi, kuten hallinto-oikeus, että päätöksen kohteena olevat ikkunoiden sisäpuolelle sijoitetut vaihtuvanäyttöiset mainoslaitteet ovat maankäyttö- ja rakennuslain ja voimassa olleen Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksen mukaan edellyttäneet toimenpidelupaa. Valvonta- ja lupajaosto on siten voinut **asettaa velvoitteen poistaa** luvattomasti sijoitetut, **ikkunat peittävät mainoslaitteet ja määrätä asiassa valvontamaksun**
- Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei huoneistoon pääsy em. perusteilla oikeuta yhtiön edustajia poistamaan huoneistosta siellä sijaitsevia maankäyttö- ja rakennuslain mukaan luvattomia laitteita. Sama koski huoneiston haltuun ottoa koskevia pykäläiä
- Hallinto-oikeuden ja Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston päätökset mainoslaitteen poistamisesta sakon uhalla sekä valvontamaksua koskevan oikaisuvaatimuksen hylkäämisestä on edellä mainituista syistä **kumottava siltä osin kuin ne koskevat Asunto-Osakeyhtiö A:ta.**

Riikka Lehtimäki
Riikka.lehtimaki@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi

Ympäristön, alueidenkäytön ja rakentamisen lainsäädännössä tapahtuu

Lakiklinikka, Kuntamarkkinat 2024

Minna Mättö, juristi (OTM, VT), Kuntaliitto

Kaavoitus ja rakentaminen

- Alueidenkäyttölaki
- Rakentamislain I muutossarja
- **TULOSSA:** Rakentamislain II muutossarja
- Rakentamisen asetukset
- Lunastuslaki
- Yhdyskuntakehittämissäädöslaki

Energia ja ilmasto

- Ilmastolain muuttaminen
- EU:n energiapaketin kansallinen toimeenpano (REDIII, EPBD, EED)

Digitalisaatio ja hallinto

- Valtion aluehallintouudistus
- **TULOSSA:** Rakennusvalvontauudistus
- EU:n nettonolla-asetuksen, kriittisten raaka-aineiden asetuksen ja REDIII:n vaatima sääntely (menettelyt ja viranomaiset)
- Yhden luukun hankkeet ympäristöllisissä asioissa

Ympäristönsuojelu ja ympäristöterveys

- Jätelain uudistus vaiheittain kiertotalouslaiksi + jätedirektiivin muutoksen toimeenpano
- Terveysturvallisuuslain kokonaisuudistus
- Maatuulivoimaloiden purkamisvakuudet ja ennallistaminen

Tekniikka

- Vesihuoltolain uudistus
- Yhdyskuntarakentamislaki
- EU:n gigabitti-infrastruktuurisäädöksen vaatima kansallinen sääntely
- EU:n jätevesidirektiivin uudistaminen
- Skuutilaki
- Yksityistielain arviointi

Luonto ja luonnonvarat

- EU:n ennallistamisasetus
- EU:n maaperän terveys -direktiivi

Alueidenkäyttölain uudistus

Mistä on kysymys - Keskeisimmät

- Kaavoitusmenettelyjen sujuvoittaminen ja ajantasaistaminen
- Maanomistajan kaava-aloitteita ja kaavanlaatimis-mahdollisuutta koskeva uusi sääntely
- Energiaan ja ilmastokysymyksiin liittyviä päivityksiä

Kuntaliiton pääviestit

- MRL:n kokonaisuuden pilkkominen paloihin ei ole tarkoituksenmukaista
- Tulee säilyttää kunnan kaavoitusmonopoli ja oikeus päättää hallintonsa järjestämisestä
- Mahdollisuudet sujuvoittaa kaavoitusmenettelyjä tervetulleita
- Turvallisuustilanteen, uusiutuvan energian ja ilmaston edellyttämät päivitykset tarpeellisia
- Kaavoituksen kustannusten perimismahdollisuutta tarpeen laajentaa

Tausta

- Valmistelu aloitettu jo Sipilän kaudella 2018 MRL:n kokonaisuudistuksena
- Kaavoitus- ja rakentamislain valmistelu Marinin kaudella, MRL:n jakaminen rakentamislainsäädännön ja alueidenkäyttölainsäädännön alaksi 1.1.2025 alkaen
- Hallitusohjelma mm.: Laaditaan alueidenkäyttölaki, joka edistää tarkoituksenmukaista maankäyttöä, hyvää elinympäristöä, kaavoituksen sujuvuutta, kaupunkien ja kuntien kasvua, riittävää asuntotuotantoa, alueiden elinvoimaisuutta, yritysten kilpailukykyä ja Suomen houkuttelevuutta investointikohteena. Varmistetaan maankäyttöä ja rakentamista koskevan lainsäädännön yhteensopivuus.

2024

2023 Työryhmä-
valmistelu
3 aloitettu

9/2024
Työryhmän
kausi päättyy

2024-2025
Lausunto-
kierros

2025

Kevät 2025
HE eduskunnalle

2026

2026
Laki voimaan?

2027

Uusi yhdyskuntakehittämislaki

Mistä on kysymys - Keskeisimmät

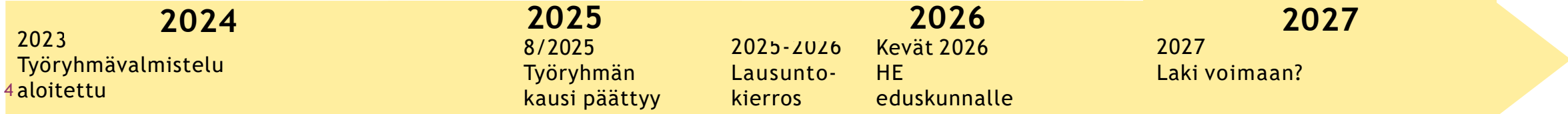
- Tavoitteena maapolitiikan tietopohjan parantaminen
- Maankäyttösopimuksia koskevan lainsäädännön selkeyttäminen
- Säännösten tarkkarajaisuuden ja menettelyjen (mm. katualueiden ilmaislouovutus) perustuslainmukaisuuden varmistaminen

Kuntaliiton pääviestit

- Yhdyskuntakehittämisen sääntelyn ja maapolitiikan välineiden tulee mahdollistaa turvallisen, toimivan ja viihtyisän elinympäristön tuottaminen kuntalaisille
- Maankäyttösopimuksia koskevan lainsäädännön selkeyttäminen ei saa johtaa toimivan nykykäytännön murenemiseen
- Maankäyttösopimuksissa säilytettävä tarpeellinen vapaus sopia kaavojen toteuttamisesta
- Kuntakenttä on sitoutunut maapolitiikan avoimuuden lisäämiseen

Tausta

- Valmistelu aloitettu jo Sipilän kaudella 2018 osana MRL:n kokonaisuudistusta
- Osa kaavoitus- ja rakentamislain valmistelua Marinin kaudella
- Yhdyskuntakehittämislaki PM Orpon kaudella

Uusi yhdyskuntarakentamislaki

Mistä on kysymys - Keskeisimmät

- Kunnossapitolain sisällön yhdistäminen MRL:n yhdyskuntarakentamista koskevan sääntelyn kanssa uudeksi yhdyskuntarakentamislaksi
- Kunnossapitoa koskevan sääntelyn päivittäminen vastuiden selkeyden ja esteettömyyden edistämisen kannalta
- Hulevesien hallinnan sääntelyn tarkistaminen

Kuntaliiton pääviestit

- Tehokkaammat keinot kunnalle kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtävien töiden ohjaamiseen
- Kunnossa- ja puhtaanapidon vastuujaon mahdollisista muutoksista ei kustannuksia kunnalle
- Sujuvat hallintomenettelyt ja kestävä rahoituspohja kokonaisvaltaiselle hulevesien hallinnalle (ml. yhteys vesihuoltolakiin)

Tausta

- Valmistelu aloitettu jo Sipilän kaudella 2018 osana MRL-kokonaisuudistusta
- Osa kaavoitus- ja rakentamislain valmistelua Marinin kaudella
- Yhdyskuntarakentamislaki PM Orpon kaudella, sisältäisi myös kunnossa- ja puhtaanapitolain-säädännön uudistuksen (toimivuusarviointi Marinin kaudella)

2024

2023
5 Työryhmävalmistelu
aloitettu

2025

8/2025
Työryhmän
kausi päättyy

2026

2025-2026
Lausunto-
kierros
Kevät 2026
HE
eduskunnalle

2027

2027
Laki voimaan?

Lunastuslain muutos

Mistä on kysymys - Keskeisimmät

- Lunastuksen korvausperusteiden uudistaminen
- Lunastuskorvauksen perusteena markkina-arvo, ei enää käyvän hinnan mukainen täysi korvaus
- Kategorinen 25 %:n korotus kaikkiin lunastuskorvauksiin
- Arvonleikkaussäätelyn poistaminen lunastuslaista

Kuntaliiton pääviestit

- Lunastuskorvauksen korottaminen tyrehdyttää vapaaehtoiset kaupungit korjaamatta joissakin lunastustarkoituksissa koettuja ongelmia
- Lunastuslain prosenttikorotukselle on useita vaihtoehtoja, joilla saavutettaisiin myös tavoitellut hyödyt maanomistajille
- Maanomistajat hyötyvät maanmyynnistä kunnalle jo nyt sekä tuottoisimman käytön että verohelpotuksen muodossa
- Kuntien kustannuksia ei saa lisätä

Tausta

- Lunastuslain muutosten valmistelua oikeusministeriössä virkatyönä 2015 alkaen
- Työryhmän (KL ei mukana) muistio Sipilän kaudella 2019
- Virkavalmistelua Marinin kaudella ja lain muutos (mm. menettelyihin liittyen)
- Korvauskysymyksiin keskittyvä lakivalmistelu PM Orpon kaudella
- Hallitusohjelma: Lunastuslain korvausperusteet uudistetaan vahvistamalla omaisuudensuojaa

2024

Kesä 2024
Lausunto-
kierros

11-12/2024

HE eduskunnalle

2025

2026

Laki tulisi voimaan
mahdollisimman pian

2027

Rakentamislain I muutossarja

Mistä on kysymys - Keskeisimmät

- Rakentamisluvulle sitova käsittelyaika, 3 tai 6 kk riippuen hankkeen suunnittelutehtävän vaativuudesta, laskentasäännöt asetuksella
- Rakennusjärjestyksen käyttöalan rajaaminen
- Puhtaan siirtymän sijoittamislupa kaavoitus ohittaen
- Muutoksia purkamisluvan edellytyksiin, ml. kunnan omistamat suojellut rakennukset
- Päävastuullista toteuttajaa koskevan sääntelyn poistaminen

Kuntaliiton pääviestit

- Sitovaa käsittelyaikaa koskeva sääntely on ongelmallinen
- Rakennusjärjestystä koskevat muutokset heikentävät rakennusjärjestystä ohjausinstrumenttina
- Tulisi samalla korjata ne asiat, jotka rakentamislainsäädännössä todella ovat ”rikki”, ml. puuttuvat asetuksen antovaltuudet

Tausta

- Hallitusohjelma: Hallitus korjaa rakentamislakia niin, että hallinnollinen taakka kevenee, byrokratia vähenee, valitusoikeus selkeytyy sekä päävastuullisen toteuttajan vastuu täsmentyy. Määritellään lakiin rakennuslupien käsittelyaikatakuu.
- I ”korjaussarja” 1.1.2025 voimaan tulevaan rakentamislakiin
- II ”korjaussarja” suunnitteilla mm. EU-lainsäädännön kansalliseen toimeenpanoon liittyen, Air B'n'B -pykälä

2024

2023-24
YM:n virka-
valmistelu

Kevät 2024
Lausunto-
kierros

9/2024
HE
eduskunnalle

2025

1.1.2025
Laki pääosin
voimaan

2026

1.1.2026
Laki loppuosaltaan voimaan
(käsittelyaika, digi, hiilineutraalisuus)

2027

Maatuulivoimaloiden purkuvakuuksia koskeva uusi sääntely

Mistä on kysymys - Keskeisimmät

- Erillinen laki liittyen tuulivoimaloiden purkamiseen ja sitä varten asetettaviin vakuuksiin
- Kytkeytyisi siltä osin rakentamislain mukaisiin menettelyihin kuin niitä rakentamislain mukaan on

Kuntaliiton pääviestit

- Jatkossa ei ole menettelyitä, joihin vakuuksien asettamisen ja käyttämisen valvonta luontevasti kytkeytyisi
- Vuosikymmeniä kestävä vakuuksien valvonta aiheuttaisi hallinnollista taakkaa kunnan viranomaisille (rakennusvalvonta)
- On syytä vielä tutkia muita ratkaisuja

Tausta

Hallitusohjelma:

- Tuulivoiman sosiaalinen hyväksyttävyys ja investointien toteutumiselle suotuisa toimintaympäristö
- Maanomistajien asemaa vahvistetaan
- Tuulivoimarakentamisen oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi toteutetaan purku- ja ennallistamisvelvoitteen käyttöönotto kattavasti (mukaan lukien rahasto)

2024

2024
YM:n virka-
valmistelu

2025

Alkuvuosi 2025
Lausunto-
kierros

2026

Syksy 2025
HE
eduskunnalle

2027

Laki
Voimaan?

Jätelain uudistaminen vaiheet I-III

Mistä on kysymys - Keskeisimmät

- Vaihe 1: kunnan vastuun supistaminen (mm. SOTE-palveluasumisen jätehuolto pois kunnilta)
- Vaihe 2: Kilpailu-neutraliteettikysymykset: kuntien jäteyhtiöiden toiminta markkinoilla & TSV-palvelun tarkastelu (kytkeytyy hankintalain uudistamiseen)
- Vaihe 3: jätelaista kiertotalouslakiin (sis. jätedirektiivin muutokset)

Kuntaliiton pääviestejä

- Vaihe 1: Kohtelee asukkaita eriarvoisesti (SOTE-asukkailla ei oikeuksia kunnan jätepalveluihin)
- Vaihe 2: Tavoitteena säilyttää kuntien mahdollisuus huolehtia jätehuollosta yhteistoiminnassa kuntien valitsemalla tavalla. Toimintarajoitteet johtaisivat tarpeettomiin uudelleenjärjestelyihin ja uhkaisivat erityisesti pienten kuntien mahdollisuuksia huolehtia tehtävästä.

Tausta

Hallitusohjelma:

- Kuntien vastuu rajataan vain kotitalousjätteisiin
- Kuntien toissijaista vastuuta jätelaissa tarkennetaan niin, että kunta voi myydä jätehuoltopalveluja elinkeinoelämälle vain todellisessa markkinapuutteessa.
- Sidosyksikkökirjaukset
- Kiertotalouden edistämisestä useita kirjauksia

2024

Vaihe 1: HE
9/2024?

2025

Vaihe 2: HE
Eduskunnalle
kevät 2025?

Vaihe 1: Tulisi **2026**

voimaan 2026

Vaihe 2: Tulisi
voimaan 2026?

Vaihe 3:
HE eduskunnalle
syksy 2026

2027

Vaihe 3:
Kiertotalouslaki tulisi
voimaan 2027

Terveystensuojelulain kokonaisuudistus

Mistä on kysymys - Keskeisimmät

- Päivitetään nykyinen terveystensuojelulaki (1994):
- Valvonta, hallintomenettelyt
- Talousvesi, uimavesi
- Sisäilma
- Tietojärjestelmät
- Pätevyydet
- Toimivaltuudet
- Varautuminen
- Suhde muuhun lainsäädäntöön (YSL, ETL, RakL, vesihuoltolaki, säteilylaki, työsuojelu)

Kuntaliiton pääviestit

- Tavoitteena joustava ja paikalliset olosuhteet huomioiva sääntely
- Terveystensuojeluvalvonnan synergia kunnan muuhun toimintaan kuten ympäristönsuojelu, rakennusvalvonta, alueiden käytön suunnittelu ja mm. vesihuolto tulee ottaa huomioon
- Terveystensuojelu nyt ja tulevaisuudessa -hanke (TESU Nyt)

Tausta

- Hallitusohjelma: Toteutetaan kaikilla hallinnonaloilla häiriö- ja kriisitilanteiden sääntelyn kokonaistarkastelu.
- Terveystensuojelulainsäädäntö ja siihen perustuva valvonta liittyvät keskeisesti myös häiriötilanteisiin (vesiepidemiat, kemikaalionnettomuudet, säteilyvaaratilanteet jne.).

2024

¹⁰Uudistus aloitettu
kevällä 2024

2025

TSL:n toimivuusarviointi
Alkuvuosi 2025

2026

2026 HE
eduskunnalle

2027

Laki tulisi
voimaan 1.1.2027?

Ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevat uudistukset ml. EU-lainsäädäntö

Mistä on kysymys - Keskeisimmät

- Lupamenettelyn sujuvoittaminen valtion viranomaistoiminnassa (mm. käsittelyaika-arvio)
- EU-lainsäädännön (NZIA, CRMA, REDIII) edellyttämät säännökset lupamenettelystä (luvituksen määräajat, määräaikaisten seuranta) ml. UE-menettelylain muutokset
- Yhteyspisteviranomaiseksi uusi perustettava Lupa- ja valvontavirasto

Kuntaliiton pääviestit

- Kunnille ei tule säätää lisää velvoitteita yhden luukun lainsäädännössä
- EU-taustaiset määräaikasäännökset koskevat kuntia, kun lupakokonaisuuteen kuuluu kunnan viranomaisen lupa
- Käsittelyaikaisten laskeminen - ei tarpeettomasti erilaista sääntelyä

Tausta

- Hallitusohjelmassa useita kirjauksia lupakäsittelyjen sujuvoittamisesta, käsittelyajoista ja digitalisoinnista
- Sama teema näkyy myös EU-lainsäädännössä (nettonolla-asetus, kriittisiä raaka-aineita koskeva asetus, REDIII)

2024

Työryhmän (YLP) kausi päättyy 12/2024

YLP-laki-luonnos lausunnolla 9/2024

UEMenL-luonnos lausunnolle 2024?

2025

HE (YLP) ja HE (UEMenL) eduskuntaan alkuvuonna 2025

2026

YLP-laki tulisi voimaan 1.1.2026

2027

Vesihuoltolain kokonaisuudistus

Mistä on kysymys

- Varmistaa julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen säilyminen kuntien omistuksessa ja määräysvallassa
- Edistää vesihuollon alueellista yhteistyötä ja rakenneuudistusta
- Parantaa vesihuoltolaitosten omaisuudenhallintaa
- Selkeyttää ja tehostaa vesihuollon toiminnan ja talouden valvontaa
- Parantaa yleisesti vesihuoltolain toimivuutta

Kuntaliiton pääviestit

- Vesihuoltolaitoksen määritelmän muutos asukasmäärään perustuvaksi parantaa yhdenvertaisuutta
- Vesi on meidän -säätely (EK 26/2021 vp): Kunnalle velvoite säilyttää määräysvalta vesihuoltolaitoksessaan
- Liittämisvelvollisuuden laajennus kaikille toiminta-alueille ja perusmaksut turvaavat kestävämpää vesihuoltoa
- Kunnan vesihuoltosuunnitelma ja laitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma tarpeellisia

Tausta

- Esivalmisteluvaihe Marinin kaudella, selvityksiä ym.
- Hallitusohjelma: Vesihuollon toiminta turvataan ja vesivarat pidetään kansallisissa käsissä

2024

Työryhmän työ päättyi 6/2024

Lausuntokierros käynnissä 9/2024

2025

HE eduskuntaan keväät 2025

2026

Laki tulisi voimaan 1.1.2026

2027

Hallinnollisia uudistuksia - Valtion aluehallinnon uudistus

Mistä on kysymys - Keskeisimmät

- Organisoidaan uudelleen valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä
- Esim. alueidenkäyttö, YVA, vesihuolto, liikenne, tienpito, luonnonsuojelu, rakennussuojelu
- Perustetaan kaksi monialaista viranomaista: Lupa- ja valvontavirasto ja Elinvoimakeskus (AVI:t ja ELY:t lakkautetaan)

Kuntaliiton pääviestejä mm.

- Valtion aluehallinnon uudistaminen on tarpeellista
- Vuonna 2017 laista poistettua alueidenkäytön ohjaustehtävää ei tule palauttaa uudistuksessa
- Kunnan ja valtion viranomaisen yhteistoiminnan tulisi säilyä toimivana

Tausta

Hallitusohjelma:

- Valtion aluehallinnon uudistuksen tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja.
- Uudistamisessa huomioidaan valtionhallinnon tuottavuusohjelma ja toimintamenojen sopeutustarve

2024

Lausuntokierros
kesällä 2024

2025

HE eduskuntaan
alkuvuosi 2025

2026

Hanke päättyy 2026

Laki tulisi voimaan 1.1.2026

2027

Hallinnollisia uudistuksia - **TULOSSA**

Rakennusvalvontauudistus

Mistä on kysymys

- Analysoidaan erilaisia vaihtoehtoja rakennusvalvonnan järjestämiseksi
- Etsitään mahdollisimman kustannustehokkaita ja vähän sääntelytaakkaa kasvattavia keinoja
- Myös sujuvoitetaan lupaprosesseja ja kevennetään niihin liittyvää menettelyä.
- Lainsäädäntö valmistellaan YM:n virkatyönä, työryhmä tukee virkavalmistelua

Kuntaliiton pääviestit

- TBA
- Uudistuksessa tehtävä selvitys nykytilanteesta ja hyödynnettävä sen tuloksia valmistelussa

Tausta

- Rakennusvalvontatoiminnan uudistamista pohdittu pitkään, erilaisia YM:n ja Kuntaliiton selvityksiä aikaisemmillä hallituskausilla
- Hallitusohjelma: Käynnistetään rakennusvalvontauudistus, jonka tavoitteena on varmistaa, että rakennusvalvontatoimessa on joka puolella Suomea riittävä osaaminen ja palvelutaso sekä mahdollisimman yhtenäiset tulkinnat.

2024

Uudistus käynnistettäneen
9-10/2024

2025

2026

Työryhmän kausi päättynee
vuoden 2026 lopussa

2027

EU:n ennallistamisasetus

Mistä on kysymys

- Tavoitteena on parantaa luonnon tilaa laajasti eri ympäristöissä sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella
- Jäsenmaat laativat kansallisen ennallistamissuunnitelman, toteuttavat sitä ja seuraavat tuloksia (eri ekosysteemien ennallistamistoimet, merkittävän heikentämisen välttäminen)
- Kuntien kannalta erityisesti kaupunkiekosysteemiartikla

Kuntaliiton pääviestejä mm.

- Kuntakenttä ja sen toimintaedellytykset tulee huomioida
- Kaupunkiekosysteemejä koskeva 8 artikla ei saa olla Suomen kunnille, joita se koskee, kohtuuton:
- Ei kaupunkivihreän ja latvuspeitteisyyden nettohävikkiä (No Net Loss) 2030 loppuun mennessä
- Kaupunkivihreän (kansallinen) ja latvuspeitteisyyden (kaupunkiekosysteemialueittain) kasvava kehityssuunta 2031 vuoden alusta alkaen siihen saakka kunnes jäsenmaan asettama tyydyttävä taso on saavutettu

Toimeenpanon aikataulu

- Kaupunkiekosysteemialueiden määrittely ja kartoitus jäsenmaissa
- Kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnos komissiolle 1.9.2026
- Komission kommenttien jälkeen suunnitelman tulee valmistua 9/2027
- HUOM: Eduskuntavaalit 4/2027
- Viimeistään vuoden 2028 lopussa komission ohjauskehys tyydyttävien tasojen asettamiselle kansallisesti
- Jäsenmaan tulee hyväksyä tyydyttävät tasot kaupunkivihreälle ja latvuspeitolle vuoteen 2030 mennessä

Tausta

- Ennallistamisasetus hyväksyttiin EU:ssa viime kaudella ja se tuli voimaan 8/2024
- Taustalla EU:n biodiversiteettistrategia
- Uutta sääntelyä, jolla myös kytkentä EU:n aiempaan luontosääntelyyn (luontodirektiivi, lintudirektiivi)

EU:n maaperädirektiivi

Mistä on kysymys

- Tavoitteena luoda maaperän seurannalle puitteet EU:ssa, parantaa maaperän terveyttä, saavuttaa terve maaperä vuoteen 2050 mennessä ja ylläpitää maaperän terveyttä
- Tulisi edistää kestävä maan käytön periaatteita ja vältettävä käytäntöjä, jotka vaikuttavat negatiivisesti maaperän terveyteen
- Maan käyttöönoton vähentämisperiaatteet huomioitava mahdollisuuksien mukaan
- Pilaantuneiden alueiden tunnistaminen ja kunnostus

Kuntaliiton pääviestejä mm.

- Paikallishallinto ja sen toimintaedellytykset tulee huomioida ja kunnat osallistaa valmisteluun
- Kunnan päätösvaltaan kaavoituksessa ei tule puuttua EU-lainsäädännöllä
- Velvoitteissa voitava arvioida kustannuksia suhteessa hyötyihin
- Pilaantuneen maan puhdistamistarve voitava suhteuttaa pilaantumiseen aiheuttamaan riskiin
- Ei liikaa delegoitua säädösvaltaa komissiolle

Valmistelun aikataulu

- Komission lakialoite 7/2023
- Suomen kanta loppuvuosi 2023
- Euroopan parlamentin kanta 4/2024
- Neuvoston yleiskäsitys 6/2024
- Trilogit alkamassa syksyllä 2024 (Unkari on kertonut edistävänsä)

Tausta

- EU:n maaperästrategia 2030, edellinen maaperästrategia vuodelta 2006
- EU-lainsäädäntöä on valmisteltu aiemminkin, mutta se ei ole edennyt lopulliseksi lainsäädännöksi

EU:n gigabitti-infrastruktuurisäädös - kansallinen toimeenpano

Mistä on kysymys

- EU:n asetuksen tavoitteena on vauhdittaa erittäin suuren kapasiteetin tietoliikenneverkkojen rakentamista
- Asetus sisältää yhteiskäyttöä ja -rakentamista helpottavia keinoja, mm. muutoksia käyttöoikeuksien myöntämistä koskeviin prosesseihin ja keskistetyin tietopisteen kehittämistä
- Uudet tiukennetut määräajat menettelyissä sekä menettelyjen yhtenäistäminen edellyttävät toimia kunnilta

Valmistelun aikataulu

- EU-asetus hyväksytty 5/2024
- Valmistelu virkavalmisteluna LVM:ssä
- Lausuntokierros kevät 2025
- HE eduskunnalle kevät 2025
- Lakimuutokset voimaan syksyllä 2025

Kuntaliiton pääviestejä mm.

- Kansallisesti ei tule säätää laajempia velvoitteita kunnille, kuin mitä EU-asetus edellyttää
- Kunnan viranomaisille ei tule säätää niiden tehtävänalaa soveltumattomia ylimääräisiä valvontatehtäviä
- Vaikutuksia kuntiin infran ja rakennusten omistajana sekä lupaviranomaisena

Tausta

- EU-säätely perustunut aiemmin direktiiviin, nyt se muutetaan asetukseksi (suoraan sovellettavaa EU-lainsäädäntöä)
- EU:n asetus edellyttää muutoksia Suomessa verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä annettuun lakiin (276/2016) ja mahdollisesti myös muihin lakeihin, kuten sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin (917/2014)

Bongaa syventävä ohjelma 1/2

Keskiviikko 18.9.2024

Vesihuolto tulevaisuuden kunnassa 9.00-9.45,
B 3.4

Vihreä siirtymä: Uhka vai mahdollisuus? 11.00-
11.45, B 3.4

Kunnallinen jätehuolto nyt ja
tulevaisuudessa 13.00-13.45, B 3.4

Rakennetun ympäristön lainsäädäntöuudistus
13.00-14.30, B 3.6

Bongaa syventävä ohjelma 2/2

Torstai 19.9.2024

Lakiklinikka: Vesihuoltolain uudistus 9.45-10.10

Rakentamislain toimeenpano 9.00-9.45, B 3.4

Katsaus rakennetun ympäristön digitalisaatioon
10.00-10.45, B 3.4

Kuntien lupamenettelyt ja EU:n lainsäädäntö
10.00-10.30, A 3.23

Energiasiirtymä etenee - ajankohtaista EU-
säädöksistä ja kaukolämmön näkymistä 11.00-
11.45, B 3.4

**KUNTA
LIITTO**

Kommun-
förbundet